FOTO

REDACTIE D. HELFFERICH

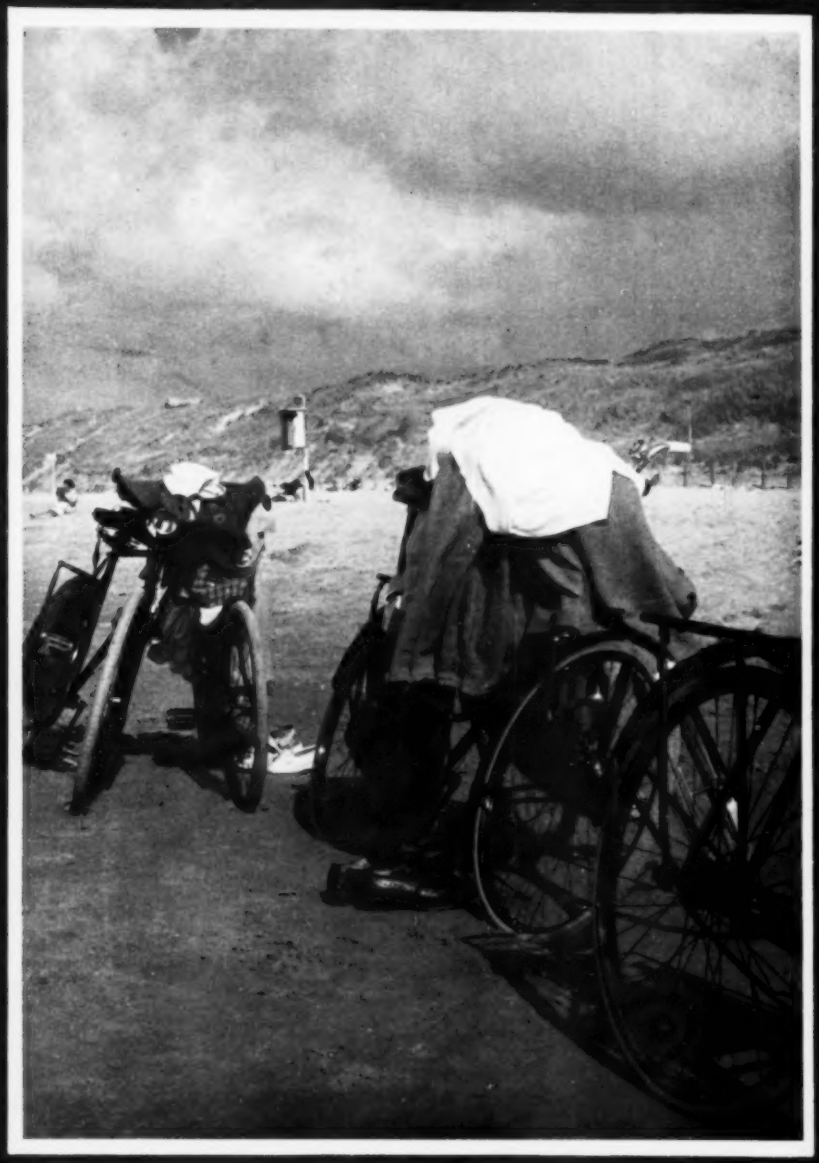

★ UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE ★ UITGAVE C. MISSET N.V. DOETINCHEM ★

Een romance in zwart en wit...

een **GEVAERT** *resultaat!*

Deze vergroting van een kleinbeeld-opname toont U in één oogopslag de kwaliteit van het Gevaert opname-materiaal.

Gevaert biedt U voor elk doel en elke camera de juiste kleinformaat-film:

Gevapan 27: uiterst fijne korrel, ideaal voor vergrotingen op zeer groot formaat.

Gevapan 30: perfecte kleurnuancering en hoge gevoeligheid.

Gevapan 33: Ultra snel, met in verhouding toch fijne korrel, speciaal voor moeilijke belichtingsomstandigheden en kunstlichtfoto's.

Gevaert FILM

Voor amateur en vakman

N.V. HANDELSONDERNEMING GEVAERT - DEN HAAG

DU PONT VARIGAM*
universeel vergrotingspapier

SPECIALE INTRODUCTIE-SET, BEVATTENDE:

A. 25 vel 8" x 10" cartondik „Varigam" DL. papier

B. 2 „Varigam" filters (no. 3 zacht en no. 7 normaal contrast)

C. 1 „Varigam" filterhouder

D. 1 „Varigam" Safelight filter

E. 1 „Varigam" instructieboekje

Eén papiersoort doet het werk van vele andere

Ter introductie van dit universeel vergrotingspapier is thans bij Uw fotohandelaar een speciale set „Varigam" universeel contrastpapier tegen zeer lage prijs (fl. 22.50) verkrijgbaar.

„Varigam" stelt U in staat van elk bruikbaar negatief afdrukken te maken in de verlangde gradatie.... zacht, normaal of hard. De contrast-gradatie wordt bepaald door het gebruik van verwisselbare filters, welke gemakkelijk op de lens van het vergrotings-apparaat aan te brengen zijn. U kiest slechts de filter, die U het gewenste papier-contrast moet geven. Het is niet langer noodzakelijk een voorraad van diverse papiergradaties aan te leggen voor negatieven van verschillend contrast. Dat betekent besparing van tijd, geld en bergruimte.

„Varigam" wordt op dezelfde wijze behandeld als normaal papier. Wanneer U geen filters gebruikt, is het een normaal-werkend vergrotingspapier. Waarom niet eens kennis gemaakt met dit unieke fotopapier, vooral nu U profiteren kunt van de speciale introductie-set? E. I. du Pont de Nemours & Co. (Inc.), Photo Products Department, Export Sales, Wilmington 98, Delaware, U.S.A.

Alleenimporteurs: **ANIMEX - HAARLEM**

* REG. U.S. PAT. OFF.

Du Pont Fotografische Producten

FILMS • PAPIER • CHEMICALIËN

DU PONT

150 Jaar

BETERE PRODUCTEN VOOR MEER WELVAART ... DOOR CHEMIE

REEDS EEN

FUTURA vanaf f 360.–

Nog steeds de goedkoopste kleinbeeldcamera met verwisselbare optiek en gekoppelde afstandmeter

Levering uitsluitend via de erkende Fotohandel.

Alleen-importeurs :

J. SANDERS Foto & Kino-Import

Laurillardlaan 15 - SANTPOORT - Telefoon 8094 (K 2560)

Aangeboden wegens vertrek naar buitenland

een prachtig

fotografisch atelier

Woonhuis aanwezig, provincie N.-Holland. Koopsom f 7000.- Huur per maand f 39,70

Brieven onder no. 501090 F. bureau van dit blad

Aangeboden ROLLEIFLEX-automaat

(nieuwste type), zo goed als nieuw, met Tessar 3,5 in paraattas, stel Rolleinar II met parkeil.

Totaal f 500.—

Brieven onder no 500879 F. aan het bureau van dit blad.

GEVRAAGD

In grote plaats in het zuiden des lands

Prima kracht

in bezit diploma fotohandel

Br. met uitvoerige inlichtingen en verlangd salaris onder nr. 499734 F. aan bureau blad.

Al die voortreffelijke boeken van

De Fotografische Bibliotheek

en al die pittige werkjes van

De FOTO-SERIE

(nota bene slechts f 1,25 per stuk!)

zijn verkrijgbaar bij

Boekhandel „C. MISSET"

IJsselkade - Doetinchem - Tel. 341

Gevraagd in speciaal-fotozaak te Rotterdam

'n negatief en positief retoucheur,

en moet tevens een goede opname kunnen maken. Anders onnodig hierop te reflecteren.

Brieven onder no 500909 F. aan het bureau van dit blad.

PAPIERWARENFABRIEK

A. Dorgelo & Zonen

GOUDA

Speciaalfabriek voor

Verpakkingsartikelen

voor fotografen en fotohandelaren

★

FOTOMAPJES
FOTOZAKJES
ENVELOPPEN
in alle maten met en zonder strobordrug
KLEINBEELDMAPPEN
NEGATIEFALBUMS
voor kleinformaat 6 x 6 en 6 x 9 negatieven
BRIEFKAARTMAPPEN
ATELIERMAPPEN
NEGATIEFCOUVERTS
LOSBLADIGE REPORTAGE ALBUMS

Heren Industriefotografen vraagt monsters en prijzen van onze cellophane etui's.

STEINHEIL, München

OBJECTIEVEN

ORTHOSTIGMAT 1 : 4,5 f = 35 mm v. Leica f 278,–
CASSARON 1 : 3,5 f = 40 mm v. Kine-Exakta „ 190,–
CULMINAR 1 : 2,8 f = 85 mm v. Leica ..... „ 288,–
v. Kine-Exakta ..... „ 255,–
v. Contax-S. Praktica ..... „ 255,–
CULMINAR 1 : 4,5 f = 135 mm v. Leica ... „ 318,–
v. Kine-Exakta ..... „ 248,–
v. Contax-S. Praktica ..... „ 248,–
GROTEHOEK ZOEKER v. Orthostigmat v. Leica ..... „ 34,–
KINO-CASSAR 1 : 2,8 f = 36 mm m. zonnekap. geelfilter en schroefbuis v. Bolex, Revers, R.A. „ 190,–
CULMINON 1 : 4,5 f = 150 mm
CULMINON 1 : 4,5 f = 210 mm
met en zonder sluiters naar keuze. Prijzen op aanvr.
PROJECTIE-CASSAR 1 : 2,8 f = 80 mm... „ 46,–
1 : 3,5 f = 150 mm ..... „ 90,–

VERGROTINGSOBJECTIEVEN o.a.:
CASSAR 1 : 3,5 f = 50 mm ..... „ 56,–
CASSAR 1 : 2,9 f = 75 mm ..... „ 72,–
CASSAR 1 : 4,5 f = 105 mm ..... „ 82,–
CULMINAR 1 : 3,5 f = 50 mm ..... „ 100,–
CULMINAR 1 : 4,5 f = 90 mm ..... „ 108,–
CULMINAR 1 : 4,5 f = 135 mm ..... „ 131,–
CULMINON 1 : 4,5 f = 150 mm ..... „ 180,–
CULMINON 1 : 4,5 f = 210 mm ..... „ 238,–

Volledige prijslijst en gegevens op aanvrage.

MINERVA-FOTO - ARNHEM

P. J. WIERSMA, Uiterwaardenstr. 71, Amsterdam.

ILOCA Ia

met Ilitar 2,9, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter

f 169.–

ILOCA IIa

met Ilitar 3,5, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter. **Gekoppelde Duitse** kleinbeeldcamera voor slechts

f 274.–

ILOCA STEREO II

met 2 Ilitar objectieven 1 : 3,5 f = 3,5 c.M., beeldgrootte 24 x 23 mm

f 470.–

Vraagt Uw fotohandelaar inlichtingen

Importeur :

BOAS Foto-Import

Groenburgwal 59 - Tel. 35684 - 35863 - Amsterdam-C.

Cursus Kleurenfotografie

De eerste cursussen voor kleurenfotografie op papier zijn een groot succes gebleken. In de grote, uiterst modern ingerichte donkere kamer, voorzien van vier speciale kleurvergrotingsapparaten — waaronder de prachtige Agfa Varioscop — bleek het een lust om te werken.

Na de degelijke instructielessen, en de zowel leerzame als kleurrijke demonstratiemiddag, gaan de cursisten onder deskundige leiding binnen- en buitenopnamen maken, die zij zelf ontwikkelen en vergroten.
En de resultaten.....

laat U zo spoedig mogelijk voor een cursus inschrijven en ge zult verrast zijn !

Prospectus wordt op verzoek gratis toegezonden door de

Nederlandsche Fotovakschool

Jan van Nassaustraat 100, 's-Gravenhage en de

Stichting „Defopa"

Galileistraat 173, 's-Gravenhage

Veilinggebouw „DE VIJZEL"

Keizersgracht 616 - Amsterdam - Tel. 37167

FOTO, KINO FILMS EN INSTRUMENTEN
kunnen dagelijks bijgevoegd worden

Magazijngoederen, Winkelinventaris e.a. kunnen ook ter plaatse door ons geveild worden — Vraagt condities

Makelaar N. C. A. J. Groenendijk, Veilinghouder

Sinds 1898

Via de fotohandel leverbaar

„LERO 222"

VLOEIBAAR ADHAESIEF

v. h. krimp- en rekvrij opplakken v. foto's

Zie het artikel v. d. heer Helfferich in FOTO d.d. Juli 1950 en van wijlen de Heer C. J. van Ledden Hulsebosch in FOCUS van 20 Aug. 1949

Thans ook in tubes leverbaar

Alleenvertegenw. voor Nederland: „TOM PAPIER", Nieuwe Hilversumseweg 4, Bussum

CHEMISCHE FABRIEK „LERO" DUIVENDRECHT
TEL. OUDERKERK A/D AMSTEL 365 (K 2973)

7e Jaargang no 7 - Juli 1962

FOTO

UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE

WAARIN OPGENOMEN „KLEINBEELD FOTO"

Officieel Orgaan van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen.
Officieel Orgaan van de Nederlandse Fotografen Kunstkring.

•

Redactie: D. Helfferich.
Redactie adres: IJsselkade 24, Doetinchem. Telef. 341 en 342.
Redactieraad: Dr H. J. van Opstall, Dr J. J. M. van Santen, G. A. W. Wagenaar, N. C. A. J. Zomer N.F.K.

•

Uitgave: Uitg. Maatschappij „C. Misset" N.V., Doetinchem; postgiro abonnementen 502259. postgiro advertenties 502260; postgiro afdeling Boekhandel 502258. Postrekening voor België Antwerpen no 308163. Telefoon Doetinchem 341 (3 lijnen).

•

Verschijning: Maandelijks, op de Vrijdag omstreeks het midden van de maand, behoudens bij bijzondere evenementen.
Abonnementsprijs: *f* 9.90 per jaar bij vooruitbetaling voor leden van bij de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen aangesloten verenigingen en clubs - voor niet-leden *f* 11.— per jaar bij vooruitbetaling; voor het buitenland (behalve België) *f* 12.50. Abonnementsprijs voor België frs 225 per jaar bij vooruitbetaling. Losse nummers *f* 1.—, in België frs 20.

•

Uit de inhoud: biz.

Foto's op reis 169
Beoordelingen . 170, 174, 192
Mensen op de F & F . . 171
Fotojournalistiek 173
De kleinbeurswerker op F & F 177
Flitsen van F & F . . . 178
Wedstrijduitslag 180
Op de Snijtafel 181
Nieuws op F & F 187
Tweede Biennale-Salzburg 195
Bondsnieuws 196

Foto op de omslag: H. G. Leyse, Rijswijk

Van de Redactie

Er worden ons vaak vragen gesteld over de „speciale maatregelen", welke men dient te nemen voor vacantie- en reisfoto's, en dan is het wat kinderachtig, om terug te schrijven dat wij daar FOTO-serie 4 (filters) en 16 (vacantiefoto's) speciaal voor geschreven hebben. En ook hier is dit niet bedoeld als reclame voor deze boekjes, doch in de eerste plaats om hun, die haast hebben de snelste weg naar vollediger informatie te bieden dan in dit bestek gegeven kan worden.

De vrienden die naar het buitenland trekken, en in het bijzonder zij, die het hogere bergland ingaan of op de Noordkust van Afrika een neusje Oosterse geuren gaan halen, plegen nl. nogal eens dezelfde vragen te stellen, zodat het goed is die in het kort hier te behandelen. Het gebruik van een ultra-violet filter achten velen nogal geheimzinnig, en men begrijpt kennelijk de mop daarvan niet geheel. Toch is dat in wezen heel eenvoudig. Het ultra-violet is een der lichtsoorten die wij mensen niet kunnen zien, doch tegelijkertijd is het de lichtsoort, waar het zilverbromide in onze film uitermate gevoelig voor is. Men placht vroeger het onzichtbare ultra-violet ook wel eens aan te duiden met chemische stralen, daarmee uitdrukkend dat zij chemische reacties kunnen veroorzaken. Dit licht is ook te onzent aanwezig, doch vochtdeeltjes en stof vormen een natuurlijk filter, zodat wij er niet zo heel veel van krijgen. Bovendien wordt het ultra-violet naar verhouding door glas nogal behoorlijk geabsorbeerd, zodat in ons land slechts een geringe dosis ultra-violet de film bereikt. Aan het effect daarvan zijn wij gewend, wij hebben ons daarop aangepast.
In het bergland evenwel — en om ergens een grens aan te duiden die niet te letterlijk kan gelden: vanaf 2000 meter hoogte — zijn stof- en vochtlaag in veel mindere mate aanwezig en wordt het „ultra-violet-gehalte" aanzienlijk groter. De afwezigheid van deze absorberende en verstrooiende deeltjes, die hier te lande de lucht bleek maken, veroorzaakt in de bergen die intens diepe blauwe hemelkleur, waartegen wolken en sneeuw met een enorm contrast kunnen afsteken. Diezelfde afwezigheid stelt ons in de gelegenheid, tot zeer ver allerlei details in scherp contrast te blijven zien. En daarmee zijn tegelijkertijd de twee factoren genoemd, waarbij het ultra-violet filter goede diensten bewijst.
Ook het gele filter, zelfs een lichtgeel, pleegt het ultra-violet tegen te houden, en men zou dit dan ook rustig kunnen gebruiken, ware het niet, dat hiermee de reeds zeer donkerblauwe lucht dan vrijwel zwart gaat worden. Zodra dus grote contrasten met die diepblauwe

lucht aanwezig zijn, is het ultra-violet filter op zijn plaats. Het is immers practisch kleurloos en verandert de contrasten niet. Bovendien schakelt het een onzekerheidsfactor uit, daar niet alle electrische meters op het ultra-violet reageren; oorzaak daarvan is nl. de deklaag, die op de cel is aangebracht en de ene cel reageert minder op ultra-violet dan de andere. Wil men zekerheid, dan mete men door het ultra-violet filter heen, alvorens dit op de lens te plaatsen. Is er bij meting zonder en met ultra-violet filter een belangrijk verschil, dan weet men waaraan men toe is. Immers, als de meter niet of nauwelijks op ultra-violet reageert, dan is de belichtingstijd nog onzeker en de kans op sterke overbelichting aanwezig.

De tweede factor — de fijne pittige details, zichtbaar in het panorama — is evenwel de belangrijkste. Onze objectieven zijn nl. heel vaak niet voldoende gecorrigeerd op ultra-violet en dat heeft tot gevolg, dat het scherptevlak voor deze zo uiterst werkzame stralen iets vóór het filmvlak komt te liggen. Gevolg, indien er abnormaal veel ultra-violet aanwezig is: onscherpte, die men misschien voor trillings-onscherpte door opstijgende warme lucht of iets dergelijks gaat houden — die kans blijft natuurlijk toch bestaan — doch in elk geval kan men door een ultra-violet filter in het hooggebergte te gebruiken die vreemde onscherpte voorgoed uitschakelen. Staat het panorama zulks toe, dan is een geel filter in de regel ook afdoende. Wil men weten, hoe dit — of een anders gekleurd — filter de contrasten beinvloedt, dan is er nog steeds dat oude trucje: houdt het filter voor Uw oog en kijk er doorheen. Dan ziet U het onderwerp, zoals U dat ook aan Uw film laat zien bij de opneming.

Welke film moet ik kiezen, als ik naar Italië of de Afrikaanse noordkust ga, aldus de andere vaak voorkomende vraag. Wij hebben daarover eens enkele reisverhalen geplaatst en een daarvan bepleitte de nogal luie en pittige 17/10 DIN film. De ander, die niet naar Corsica ging, doch er vlak bij in Spanje werkte, en een derde, die in Algiers rondwandelde, gebruikten een uiterst snelle pan. Wat moet U dus doen? Het eerlijke antwoord klinkt wat hatelijk: Uw verstand gebruiken, te vertalen met: U niet van de wijs laten brengen. Blijf de film gebruiken die U gewend bent, en zorg er voor een goede electrische belichtingsmeter bij de hand te hebben. Het licht kan hier klaarder en krachtiger zijn, maar ook wel eens zo lijken. De contrasten liggen er door de band genomen wat hoger dan bij ons, en indien U gewend bent met een pittige emulsie te werken, dan zult U daar wel een goede reden voor hebben, bv. omdat Uw vergroter wat zacht werkt. Hoogstens kunt U dan als experiment een Uwer films wat korter ontwikkelen (een 10 pct à 15 pct korter) teneinde de contrasten wat lager te houden. Vergroot uit die film dan evenwel eerst enkele negatieven, voordat U de overige films op gelijke wijze ontwikkelt.

Bent U gewend aan een zeer gevoelige emulsie, die van nature wat zachter werkt en U gebruikt hem ook daar, dan handelt U evenals Uw redacteur. Wij hebben daarmee ook „in contrastrijke landen" de plezierigste resultaten geboekt. De tijden worden soms uiterst kort, en bedenk dat het zeer nuttig is met sluitertijden tussen 1/200 en 1/500 te werken: de scherpte wint bij opnemingen uit de hand. Het is onze hobby geworden, niet langer dan 1/100 uit de hand te maken, desnoods met opoffering van diafragma. Het bevalt ons best, maar mogelijk zijn we al bezig beverige oude-mannen-handjes te krijgen.

Onverschillig echter of U op luie of snelle film werkt, doe in elk geval gelijk wij doen: belicht schraal, vooral achter een filter. Bedenk dat de filterfactor geen exacte maatstaf is, doch een aanwijzing. Indien U ooit twee negatieven maakte, een zonder en een met filter, en die laatste was veel grijzer en geslotener van toon, besef dan dat dit niet het gevolg was van de filterwerking (die immers bedoeld is om op enig punt het contrast op te voeren), doch van overbelichting, dit zijnde het zekerste middel om alle kleuren in hetzelfde grijs te veranderen. Er zijn tegenwoordig vele panfilms met een dermate grote gevoeligheid voor rood en geel, dat men om een lichter geel filter de belichtingstijd niet behoeft te verlengen, ook al draagt dit een factor 3. Probeer dit toch eens. U zult er wel bij varen.

BEOORDELING

VAN PAS IN DE HANDEL GEKOMEN STEINHEIL OBJECTIEVEN

Wij hebben gemeend bij de beoordeling van ons toegezonden apparatuur meer dan nu toe de Stichting voor Fotografisch Onderzoek en Voorlichting te moeten inschakelen. De daar aanwezige apparatuur zowel als de volkomen onafhankelijkheid van elk handelsbelang waarborgen een volkomen zuivere uitspraak. Het is alleen op ons verzoek, dat het ditmalige rapport in zeer populaire bewoordingen is gehouden, hetgeen de uitspraak duidelijker zal doen zijn voor een veel bredere kring. Het doet ons genoegen dat dit zo scherpe onderzoek zulk een gunstige uitspraak opleverde.

Bij het beoordelen van de prestaties van een objectief beschouwt men in de eerste plaats wel de afbeeldingsscherpte daarvan. Deze afbeeldingsscherpte kan niet altijd beoordeeld worden op grond van een fotografische opname, want het kan zijn, dat het scheidend vermogen van het objectief, dat is het vermogen van het objectief om twee lichtpuntjes op een bepaalde onderlinge afstand nog gescheiden weer te kunnen geven, groter is dan het scheidend vermogen van de fotografische emulsie en dan kan het hoge scheidend vermogen van de optiek niet uit de opname blijken.

Het scheidend vermogen van een gewone fotografische emulsie is ongeveer 0,01 tot 0,02 mm.

De drie beproefde Steinheil objectieven (Orthostigmat 1 : 4,5, f = 35 mm; Culminar 1 : 2,8, f = 85 mm en Culminar 1 : 4,5 f = 135 mm) bezitten in het midden van het beeldveld reeds bij volle diafragma-opening een scheidend vermogen, dat beduidend groter is dan dat van een gewone film. Eventuele onscherpte in dit beeldgedeelte van de foto met een dezer drie objectieven gemaakt, moet dus aan andere oorzaken (onjuiste instelling, beweging van de camera gedurende de belichtingstijd e.d.) worden geweten.

Evenals bij elk ander objectief neemt het scheidend vermogen naar de rand van het beeld af. Bij volle opening is het scheidend vermogen van de objectieven aan de rand van het beeld ongeveer gelijk aan dat van de emulsie.

Elk objectief heeft bij een bepaalde waarde van het diafragma (zg. kritisch diafragma) een maximale afbeeldingsscherpte. Bij de onderzochte Steinheil objectieven bedraagt deze waarde voor het beeldmidden f/5,6 tot f/6,3; voor de beeldranden f/8 tot f/11.

Opvallend, in het bijzonder bij de Orthostigmat en de Culminar f = 135 mm, is de uitstekende correctie van de kleurafwijkingen (chromatische aberratie en chromatisch vergrotingsverschil). Deze correctie is zelfs beter dan van andere zeer gerenommeerde kleinformaat objectieven.

De uitvoering van de objectieven is zeer netjes. Alle zijn mat-gechroomd (geëloxeerd).

De scherptediepte- en de diafragma-aanduidingen zijn in dunne, scherpe, zwarte lijnen aangebracht. De Culminar f = 135 mm is een gewone objectiefconstructie, dus geen téléconstructie. Daarom is het objectief tamelijk lang. Een bezwaar is dit niet, daar deze objectiefvatting, evenals de andere, van lichtmetaal is vervaardigd en dus zeer hanteerbaar blijft.

De ringen voor de scherpte-instelling en diafragma-instelling zijn aangenaam en gemakkelijk in het gebruik.

Vanzelfsprekend zijn de glasoppervlakken der objectieflenzen reflexvrij gemaakt en dientengevolge is het niet zo belangrijk te weten uit hoeveel vrijstaande lenzen of gekitte lenscombinaties de objectieven bestaan.

De Orthostigmat bezit een snapinrichting voor de diafragma-instelling. Alle onderzochte objectieven zijn van schroefdraad voorzien.

Het in zwart uitgevoerde vergrotingsobjectief, Culminar, 1 : 3,5, f = 50 mm bezit eveneens zeer goede kwaliteiten. Reeds met volle opening geeft het een beeld dat aan de rand maar weinig onscherper is dan in het midden. Beeldveldwelving en vertekening zijn tot een minimum teruggebracht.

De diafragma-openingen zijn niet door gewone diafragmagetallen aangegeven, doch door getallen (1, 2, 4 en 8), die de verhoudingsgewijze belichtingstijdverlenging ten opzichte van de volle opening aangeven.

De diafragma-instelling kan in het donker geschieden door een goed werkende snapinrichting.

Stichting voor Fotografisch Onderzoek en Voorlichting.
C. J. TIRION

MENSEN

die wij ontmoetten

OP FILM EN FOTO '52

HARRO TEN BARGE komt uit Indonesië; is student en woont in Venlo. Hij was van plan om één dag aan Film & Foto te wijden; ondanks de warmte (waar ook hij niet ongevoelig voor is) loopt hij er nu reeds drie dagen rond en is nog niet uitgekeken. Hij wil iets speciaals, nl. een kleinformaat camera kopen, en zit nu met de grote moeilijkheid: de vraag, wélke het zal zijn. Hij vindt de tentoonstelling fantastisch en heeft zoiets nog niet gezien.

De heer H. VAN BORSSUM WAALKES Jr uit Bussum is deelgenoot in het bekende reclame-adviesbureau van zijn vader. Hij heeft veel interessants gevonden. Maar hij *mist* iets: er wordt nergens collectief getoond wat de mogelijkheden zijn van de fotografie op het gebied van de *reclame* en de *propaganda*. Wél hangen er bij de vakfotografen verschillende interessante prenten; maar hoe beter zouden de *mogelijkheden* gezamenlijk getoond kunnen worden. Van de vele toepassingen op dit gebied blijkt niets.

JANTJE VAN DE BERG is bijna elf jaar en heeft op een handige wijze de portiers weten te passeren; hij heeft zich daarna de tijd gekort met het verzamelen van allerlei drukwerk met mooie plaatjes. Hij vindt de tentoonstelling „mieters" en is blij dat hij niet aan de zaalwachters wordt overgeleverd. Hij gaat later óók fotograferen en koopt een groot toestel; niet zo'n klein prulding; dat staat vast.

R. NEELEMANS te Hulst heeft al vaak meegedaan aan de wedstrijden van FOTO. Hij heeft twee neven die kunstschilder zijn en met dezen hield hij tijdens de Paasdagen een expositie van schilderwerk en foto's. Hij is als amateur begonnen, maar gaat zich nu bekwamen tot vakfotograaf; in België heeft hij zijn eerste opleiding reeds ontvangen. Er komt, wéér samen met die neven, nu een expositie in St Gilles (België). De R.A.I. is hem voor precies 100 pct meegevallen; hij heeft er veel geleerd. Hij gaat in het „malle" atelier foto's maken. Is er al twee dagen, wat niet voldoende bleek.

OBER 21 bracht bij de bestelling een servetje met „Amsterdam—Rijnkanaal" er op. „Overgehouden, meneer! Nee, dát was bepaald géén succes. Mijn oordeel over déze tentoonstelling? Is wél goed! Kijk, meneer, dat moesten ze méér doen: ook óns eens onze mening vragen. Ik zit ten slotte niet voor niks 42 jaar in dit vak; bijna alle grote tentoonstellingen. Ik was op de vorige Fotobeurs óók. Daar was het te koud; hier was het de eerste dagen te warm. Waar je natúúrlijk niks aan kunt doen, en wat natúúrlijk een slechte invloed heeft op het bezoek. Wie gaat met zulk pracht-weer nu naar een tentoonstelling? D'r zijn hier overigens véél dingen die beter kunnen, maar beslist: de opzet is goed. Wat óók goed is, is het publiek. Na 42 jaar zal ik daar toch wel wat kijk op hebben gekregen. Ik zie vooral: zakenmensen; ik zie: veel doktoren; ik zie: wetenschapsmensen. En fotografen natuurlijk; vakmensen; dat is een heel apart volk. Laten de organisatoren koel-weg (als het kán in de hitte.....) bekijken wat er nog aan ontbreekt. Werkelijk: de opzet... is goed. Moeten ze dóórzetten."

De heer TEUNNISSEN uit Egmond bleek een prijswinnaar in de grote wedstrijd: 20e prijs: Ilford lichtmeter. De heer Teunnissen is bioloog van zijn vak en schrijver van een reeks van boeken, zoals „Geheimen van Materie en Leven" (Uitg. Spectrum) en „De Mens" (Uitg. De Fontijn). Zijn boeken zijn deels met eigen foto's geïllustreerd, en ook bij het onderzoekingswerk wordt de fotografie intensief gebruikt. De prijs in de wedstrijd werd overigens gewonnen met een stel leuke kinderfoto's; want de apparatuur wordt natuurlijk niet enkel en uitsluitend voor beroepsdoeleinden benut. Indruk van de tentoonstelling: „Ik loop met verdeelde gevoelens rond. Ik zie zó'n schat van apparatuur, die ik voor mijn werk zou kunnen gebruiken..... En er is natuurlijk een grens aan de aanschafmogelijkheden. Maar enfin, er is nu weer een pracht van een Ilford-meter bij gekomen!"

Foto: Van Weele

De heer NIJEHOLT, directeur van Donka: „Wat mij opvalt: de grote belangstelling van medische zijde. Wij maken alles voor de donkerekamer, zowel voor de amateur als voor de laboratoria. En nu blijkt al dat vooral onze Röntgenontwikkel-installaties de aandacht trekken. Waaraan we overigens reeds gewend zijn. Hoe we op de gedachte kwamen om ons hierin te specialiseren? Dat ging allemaal eigenlijk vanzelf. We maakten glansplaten. Toen vroeg men of we er geen pers bij konden leveren. Toen weer kwam de vraag of we niet óók een droogkast konden maken. Zo ging dat; en we hebben nu een Nederlands bedrijf dat uitsluitend donkerekamer-artikelen maakt."

De heer BOTMAN uit Vogelenzang: „Ik ben de twaalfde prijswinner, maar mijn prijs gal me eerst wat teleurstelling. Ik had op een goed toestel gehoopt, en ik krijg een kino-statief. Daar ben ik nog niet aan toe. Ik hoor nu net dat ik tóch geen reden heb om ontevreden te zijn: het is niet zo maar een driepoot, maar een kostbaar instrument. En er zijn al verschillenden geweest die mij hebben aangeboden om het te ruilen voor een goede camera; dan heb ik dus toch mijn zin. Dat heb ik wel nodig: mijn prijs-foto is gemaakt met een oude Agfa-Billy, die nu werkelijk niet meer méé kan. Ik heb namelijk heel-de-oorlog-door gevaren op een zusterschip van de Pamir: het

Zweedse zeilschip Abraham Rydberg, en er veel foto's gemaakt. Dat viel uiteraard niet méé: ik was matroos, en bij storm-en-zo heb je dan wel wat anders te doen dan foto'tjes maken. Maar er zijn interessante dingen ontstaan en ik wil er bij gelegenheid in FOTO wel over vertellen. Nu wordt mijn oud toestelletje gepensionneerd en ga ik werken met wat beters. Maar ik doe het oude ding niet weg....."

De heer BOEKHOLT, fotohandelaar te Enschede is van mening dat de tentoonstelling een zéér goede propaganda voor de fotografie zal kunnen zijn (en dat er bij een volgende keer nog allerlei moet wijzigen), maar dat zoiets dan bepaald óók in andere streken komen moet: in het oosten, in het zuiden, in het noorden van het land. Zo gróót kan eenvoudig niet, maar hóéft ook niet. Liefst een collectieve expositie van wat er mogelijk is via de fotografie; liefst geen afzonderlijke uitstallingen van elke firma, maar een overzicht van de stand van zaken.

De heer SOEDIJONO is een Indonesiër, die eerst sinds kort in Nederland is. Hij was een der velen die in de Philips-stand twee gratis lampjes kreeg én aanwijzingen (van de heer Fonteyn van Philips) hoe hij met zijn Flexaret en deze lampjes zijn charmante begeleidster zou kunnen fotograferen. Zij zat, naar de aard van haar volk, rustig te wachten tot de les ten einde wezen zou. De heer Soedijono is pas in Nederland, vond het er..... wárm, fotografeert eerst sinds korte tijd, weet er nog weinig van, maar is enthousiast: over ál de mogelijkheden en over zo'n tentoonstelling.

De heer VOORWALT, voorzitter van de Fotohandelaren-bond: persoonlijk valt hem het bezoek geweldig mee. Het is héél goed dat men zich richt tot de *gebruikers* (en niet in de eerste plaats tot de detailhandel). Twee soorten gebruikers zijn er natuurlijk: de liefhebbers én zij die de fotografie in hun arbeid of bij hun studie toepassen. Nu kunnen die industrie-gebruikers zich rechtstreeks tot de fabrikanten en importeurs richten. Het zou niet kwaad zijn om even vast te leggen dat deze gebruiker zich vaak véél beter tot de goede detailhandel wenden kan. Een fotohandelaar, die zijn vak verstaat, weet momenteel heel nauwkeurig wat er te koop is, óók wat betreft de grote gebieden die náást de amateur-fotografie tot ontplooiing komen.

Dr DEFESCHE uit Eindhoven was de 10.000e bezoeker. Als zodanig kreeg hij uit de handen van mej. v. d. Brand van Agfa een nieuwe Record-camera aangeboden. Hij kwam per trein gereisd en had er toevallig een vertraging mee van drie kwartier; resultaat: deze verrassing. En dat, terwijl hij tot voordien nog nóóit iets in een loterij e.d. gewonnen had. Hij is chirurg en benut uiteraard de fotografie óók in het beroep; verschillende goede camera's zijn in zijn bezit; hij kwam eigenlijk naar de R.A.I. om eens uit te zien naar een goede klapcamera er bij. Die dus al in zijn bezit was vóórdat hij een stap langs de stands had gedaan.

Mr DALE, directeur van Dalco, vertelde in feilloos Nederlands, dat hij (ondanks bezwaren die er beslist zijn) tevreden was. Maar niet voldaan: dit moet in méér plaatsen komen; de ruimte is er voor in Utrecht, in Groningen, in Den Haag, in Eindhoven. Het kost geld, maar het is goed.

KOBUS RAREKIEK M.E.B. vond de tentoonstelling wel-aardig. Het is goed wanneer de collega's en de amateurs nu eens op de hoogte worden gebracht van wat er is. Hij zou nog uiteen willen zetten, dat hij wel genegen is om een volgende keer zijn advies inzake opstelling en aankleding te geven. Als beroemd man is hij dat wel aan zijn standpunt verplicht. Foto's heeft hij maar niet ingezonden; dat zou zo sneu zijn voor de beginners.

Mej. T. HOEING, Amsterdam, was de 6000e bezoeker en weet niet of haar verloofde, die haar vergezelde (en de kaartjes kocht) nu 6001 of 5999 is geweest. Zij weet wél dat zij aangenaam verrast was; liever nog: perplex stond. Want de verrassing die haar bereid werd was groot: namens het bestuur en namens Kodak N.V. werd haar een nieuwe Retinette aangeboden. Zij fotografeerde tot dat ogenblik met een eenvoudig en wat verouderd boxje, maar het plezier in de fotografie is zó groot, dat de beíiden naar de R.A.I. getogen zijn. De box-kiekjes waren prima; de nieuwe camera zal mét de nieuwe mogelijkheden óók zijn moeilijkheden meebrengen, maar die worden wel overwonnen. Daarop ging het paar met een glunder gezicht de stands bekijken.

De heer VAN OOSTERUM, van Donka, beleefde *dé* mop van de R.A.I. Een dagblad-reporter was komen vragen naar nieuws, en hem werd de nieuwe droogkast getoond in liggend model. Waarop de krant schreef dat Donka een droogkast had, waarin men geen films meer hoefde op te hangen; men *legde* ze er in.....

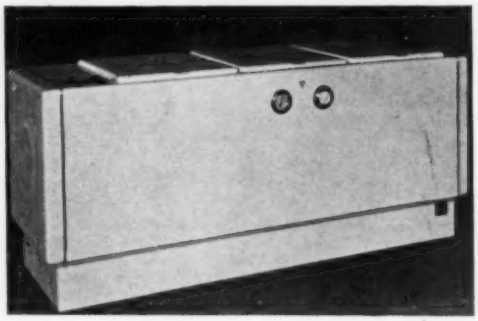

.....men legde ze er in.....

De heer HARTSUYKER is filmverhuurder (Contactfilm, Amsterdam) en was een der vroegste kijkers op de eerste dag. Zijn oordeel: prachtig, en mooier dan Keulen. Zo zag hij hier voor het eerst de Leitz smalfilm-projector, die hij ginder vergeefs had gezocht. (En die daar tóch stond, maar bij deze gelegenheid ging de projector de éérste maal de grenzen over.)

De heer F. H. LAPRé is één van de beide eerste-prijs-winners. Zijn meeuwenfoto kent men nu wel in heel het land. Hij is in Djoeja geboren; heeft ginds veel gefotografeerd, maar deed dat pas serieus vanaf de tijd dat hij (nu amper twee jaar geleden) in Nederland kwam. Hij is een enthousiast kleinformaat-werker, en in het bijzonder enthousiast voor de Leica. Zijn gewonnen exemplaar is dan ook een doublure, maar er is met de heer Duprée reeds de afspraak gemaakt om de prijs te ruilen voor de waardevolle tele-optiek. De meeuwenfoto is *niet* met tele gemaakt, maar met de gewone 5 cm; wonderlijk genoeg.

Mr DENNIS MORPHY B.Sc. is ingenieur en constructeur van de B T-H-projectoren. Zijn indruk: de grootste sortering die hij óóit bijeen zag, en de grootste tentoonstelling. Hij zou deze opmerking willen maken: in de stand van Philips kan iedere bezoeker dadelijk zien (op kaartjes en plakkaten) waarvoor een bepaald toestel dient en hoe het heet. De andere exposanten hadden dat óók systematischer moeten doen. En: de eigen producten van het land komen onvoldoende naar voren. In Engeland doen wij dat beslist. „But it's a very fine show indeed, I think".

Prof. Dr H. M. DEKKING, voorzitter van de wetenschappelijke sectie, spraken wij, éven voordat hij een ingenieuze apparatuur demonstreerde: een goede oplossing voor het combineren van een tape-recorder aan een 16 mm projector. Hij spreekt goed en geestig, en noemde het toestel een Armelui's-Filmosound, en rekende óók veel wetenschappelijke bureaux tot deze armen. Zijn mening over de tentoonstelling: Ik ben uitermate tevreden over de gang van zaken. De heren van de wetenschappelijke sectie hadden niet verwacht zo'n toeloop te krijgen. Dat is natuurlijk zeer plezierig. Er is ook nog iets anders van grote waarde, nl. dat er nu contact komt tussen de fotohandel en de wetenschapsmens. Het geval deed zich nl. voor dat de handel niet op de hoogte was van de eisen die de wetenschap aan de apparatuur stelt. Zo komt het voor dat een objectief, dat een beroemdheid is in fotokringen, voor bepaald wetenschappelijk werk niet deugt. En nu is reeds gebleken dat Film en Foto '52 een pracht begin is om dit zo nodige contact te bewerkstelligen. Verder moet de wetenschapsman méér in contact met het „grote publiek" komen, en óók voor dat doel is een tentoonstelling als deze zo belangrijk. Wat de toekomstige samenwerking betreft: de wetenschapsmensen doen gráág weer mee.

Close up
van de Fotojournalistiek

Collegiaal gedrang, dat later beslist oncollegiale aspecten kreeg, bij het huwelijk van Otto von Habsburg. — Foto T. v. d. Reijken.

Fotojournalistiek is een term, die in zijn algemeenheid even romantisch is als vaag. De romantiek schuilt daarbij vooral in het laatste deel van het woord, dat bij de buitenstaander vaak onbewust al de franje oproept, waarmee Amerikaanse detective- en gangsterfilms de journalist belast hebben. Deze valse romantiek vindt mede haar verklaring in de hardnekkige en niet te weerspreken overtuiging van velen, dat de journalist „overal bij kan zijn" en dat men met een perskaart „overal in kan komen". De journalisten ondergaan over het algemeen dit oordeel als een noodlot. De tijd, dat zij zichzelf en hun werk in een waas van geheimzinnigheid meenden te moeten hullen, hebben de meesten van hen reeds lang als een soort puberteitsverschijnsel achter zich gelaten.

Anders is het veelal met hun collega's de fotojournalisten. Als wij hier een aantal serieuze pers- en reportagefotografen buiten beschouwing mogen laten, dan blijven er nog tal van fotografen over, die zich maar al te graag verschuilen achter een woord, dat zowel herinnert aan de alchemie van de donkerekamer als aan de geheimnisvolle sfeer van het perswezen. Het woord „Fotojournalist" schijnt voor deze lieden een grote propagandistische waarde te hebben. Met deze „toverformule" achter hun naam op het visitekaartje krijgen zij vaak gemakkelijk toegang tot particulieren om kinderfoto's te maken. Zij speculeren daarbij op de naïeve redenering van sommige eenvoudige lieden: „Het zal wel goed zijn, want in de krant staan altijd zulke mooie foto's". Deze fotografen beroepen zich gaarne op hun relaties met de pers, zij het dan ook, dat zij niet dan toevallig eens een „plaatje" in de krant gekregen hebben, omdat zij bijvoorbeeld voor het stadhuis een bruidspaar voor de lens kregen, dat een publicatie waard was. Het is natuurlijk hun goed recht om er als de kippen bij te zijn als er wat te verdienen is, maar men kan hen toch bezwaarlijk fotojournalisten noemen. Het is duidelijk, dat deze lieden evenveel met de pers te maken hebben als de meubelmaker, die de bureaux voor de redactie levert. Het zijn echter bij voorbaat deze fotografen, die op hun auto of motor het oranje bordje met de zwarte letters „pers" gemonteerd hebben, een onderscheiding, welke men maar zelden of nooit bij beroepsjournalisten en persfotografen ziet. Deze weten namelijk wat hun pseudo-collega's wellicht niet eens duidelijk voor ogen staat, dat dit bordje geen enkele officiële waarde heeft en dus alleen maar show is. Echte fotojournalisten hebben zoiets niet nodig. Hun papieren, hun goede naam en hun initiatief verschaffen hun de faciliteiten, welke zij behoeven.

In verband met dit alles schijnt het nodig de term fotojournalist duidelijk te omschrijven. Een fotojournalist is een fotograaf, die er zijn hoofdberoep van maakt kranten en weekbladen van foto's te voorzien. Gespecialiseerde fotojournalisten als sportfotografen, modefotografen, enz. daar gelaten, kan men ze onderscheiden in twee hoofdgroepen: nieuws- en reportagefotografen.

Nieuwsfotografen werken voor een persbureau of voor één of meer kranten. Vooral de persbureau-fotografen — er zijn nog maar weinig kranten, die eigen fotografen in dienst hebben — zijn mensen, die een rusteloos leven leiden. Bij elke gebeurtenis van min of meer belang zijn zij aanwezig. Zij zijn het vooral, die de kranten met „plaatjes" vullen. Zij zijn overal geweest en ze kennen iedereen. Ze maken ter plaatse meestal niet meer dan twee of drie foto's en lang voor het einde van de plechtigheid zijn ze vaak al verdwenen. Soms werken ze hun negatieven zelf niet eens af en als hun foto's bij de kranten komen, zijn ze veelal weer op pad naar een andere plechtigheid. Ze moeten er naar streven een voorval of gebeurtenis in één plaatje in zijn geheel weer te geven, een opdracht, die zeker niet gemakkelijk is en meestal zelfs onuitvoerbaar. De vaktentoonstellingen, welke de laatste tijd voor persfotografen gehouden zijn, bewijzen, dat er in Nederland vele goede nieuwsfotografen zijn, die serieus trachten het peil van hun foto's omhoog te brengen.

De fotograaf, die ons hier het meest interesseert is echter de reportagefotograaf, dat wil zeggen de man, die „free lance" — voor eigen risico dus — of in opdracht van de zaak waarvoor hij werkt, er op uittrekt om fotoreportages te maken. Als men een fotograaf all round noemen mag, dan is het ongetwijfeld de reportagefotograaf, die alle fotografische technieken in wit-zwart zowel als in kleuren moet beheersen. Met eenvoudige middelen, zonder veel omhaal en bagage moet hij zowel een portret en een reproductie als een actiefoto kunnen maken. Hij moet begrip hebben van de speciale moeilijkheden, welke zich kunnen voordoen bij sport-, mode-, architectuur- en landschapsfotografie. Voorts is het geen overbodige luxe als hij iets af weet van de verschillende druktechnieken, die gebruikt worden om foto's in bladen en boeken te reproduceren. Ten slotte moet hij iets weten van de opmaak van een blad. Hij moet de lay out-man de gelegenheid geven om met zijn foto's te werken.

Dit alles betreft nog maar de zuiver techniache beroepskwaliteiten. Daarnaast moet de fotojournalist echter nog over een ruime algemene ontwikkeling beschikken, wil hij boven de middelmaat uitkomen. Niet alleen moet hij minstens één of twee buitenlandse talen zodanig beheersen, dat hij een behoorlijk onderschrift voor zijn foto's in een vreemde taal kan stellen, hij moet vlug en snel een situatie kunnen overzien en eventueel snel kunnen organiseren. Hij moet begrip hebben van hetgeen hij gaat fotograferen. Voorts moet hij een artistiek oog hebben en over voldoende fantasie beschikken om een grote afwisseling te brengen niet alleen in zijn onderwerpen, maar ook in de foto's van een zelfde serie. Voor alles echter moet hij journalist zijn. Dat wil zeggen, hij moet intuïtief aanvoelen wat de krant en het publiek nodig hebben, zonder dat hij daarbij de normen van goede zeden en fatsoen overschrijdt. Het zou ons te ver voeren om dieper op deze laatste punten in te gaan, hoewel zij een nadere beschouwing waard zijn. In het kort zou men kunnen zeggen, dat de fotojournalist dezelfde eigenschappen moet bezitten als de schrijvende journalist. Wat de ene met de pen doet, moet de andere met de camera doen.

Al deze eigenschappen mag men nauwelijks in uitmuntende mate in een en dezelfde fotojournalist aanwezig achten. Toch zijn ze voor een goede fotojournalist alle min of meer onmisbaar. De practijk wijst uit, dat er maar weinig fotografen in Nederland zijn, die aan deze

overigens alleszins noodzakelijke eisen kunnen voldoen. De goede fotojournalist is in Nederland veel zeldzamer dan het grote aantal fotografen, dat bij officiële gebeurtenissen telkens weer aanwezig is, zou doen vermoeden. In dit opzicht behoeft men zich maar weinig illusies te maken. Bij dergelijke gelegenheden worden ontelbare foto's „geschoten", waarvan men nog geen tiende deel in de kranten terug ziet, zodat men zich terecht kan afvragen, wat al die fotografen bezielt en waarvan zij leven.

Intussen kent men in Nederland enige echte grote fotojournalisten, die het met gemak kunnen opnemen tegen welke beroemde buitenlandse fotoreporter ook. Henk Jonker, Aart Klein, Maria Austria, Carel Blazer, Cas Oorthuys, Krein Taconis, Emmy Andriessen en anderen zijn fotografen, die hun artistiek-journalistieke sporen verdiend hebben, terwijl Martien Coppens in de Nederlandse fotojournalistiek een zeer bijzondere plaats inneemt. Zijn werk houdt het midden tussen fotojournalistiek en kunstfotografie. Men zou hem wellicht het beste kunnen betitelen als cultuurfotograaf. Maar op dit gebied is hij dan ook beslist enig in Nederland. Elk ogenblik verrassen deze fotografen ons weer met foto's van onderwerpen, welke men al lang platgefotografeerd waande, maar die onder hun handen toch altijd weer een eigen karakter krijgen en vaak verwonderend oorspronkelijk zijn van visie. De enige moeilijkheid, waarmede zij te kampen hebben is het afzetgebied, dat in Nederland veel te klein is.

Men hoort sommige fotografen in vaste dienst wel eens klagen, dat bovengenoemde fotografen het veel gemakkelijker hebben dan zij en daarom tot een betere productie kunnen komen. Zij werken namelijk allen min of meer free lance en kunnen dus zelfstandig de onderwerpen bepalen, die zij willen fotograferen, terwijl een fotograaf in vaste dienst vaak een opdracht krijgt waar hij weinig of niets voor voelt. Dit argument moge een schijn van waarheid bevatten, het kan moeilijk een verklaring zijn of zo men wil een excuus, voor het gebrek aan vakmanschap of artisticiteit bij andere fotografen. Zo goed als er voordelen verbonden zijn aan het free lance-werk, zijn er ook nadelen aan verbonden. Het is waar, free lancers kunnen hun eigen onderwerpen kiezen, maar zij zijn toch ook weer beperkt in hun keuze, om de eenvoudige reden, dat zij hun foto's moeten verkopen. En hiermede lopen de free lancers vaak grote risico's. Overigens zal de fotograaf hier weer de toets met de schrijvende journalist, die vaak van een min of meer droge gebeurtenis toch nog iets aardigs weet te maken, moeten kunnen doorstaan. Hier raakt men juist de journalistieke zijde van de fotojournalist; de zijde waar de meeste fotojournalisten zich juist zwak tonen. Niemand zal verwachten, dat een fotograaf met een sensationele serie thuis komt als hij een onderwerp moet fotograferen, waarin niets sensationeels of geweldigs zit. Een fotojournalist moet echter een niveau weten te bereiken, waarop hij kan terugvallen als hij een zwakker thema te behandelen krijgt. Daarin kan hij juist zijn vakmanschap bewijzen, maar in die gevallen zakken de zwakke broeders meestal door de vloer.

K.

★

DE STEREOFILM EN MARCHE

Nadat het Festival of Britain Stereofilm-programma te Londen (ca 500.000 bezoekers, 1220 voorstellingen in 22 weken) en voorts te Edinburgh, Berlijn en andere Duitse steden, België, Amsterdam en 's-Gravenhage in totaal reeds meer dan één miljoen betalende bezoekers trok en verdere vertoningen in voorbereiding zijn, heeft men in Engeland reeds een tweede stereofilm-programma vervaardigd.

Dit zal om te beginnen gedurende de gehele zomer in het Riverside-theater (Battersea Pleasure Gardens) te Londen vertoond worden. Het theater heeft 375 plaatsen en het scherm is ca 3,50 meter breed. Het programma dat ca 45 minuten lang is (tegen het experimentele Festival-programma 35 minuten) bestaat uit een aantal korte onderwerpen, zoals nieuws in stereo, een stereofilm over het Sadler's Wells Ballet en twee stereo-tekenfilms, door de Canadees Norman McLaren vervaardigd.

Verder zal ook een zogenaamde Industrial Magazine Film in stereo worden vertoond, d.i. een publiciteitsfilm met opnamen uit verschillende industrieën.

De projectie geschiedt met twee mechanisch gekoppelde 35 mm (Philips) kofferprojectoren met elk een 1000 Watt lamp. De gehele installatie, inclusief het scherm, kan binnen een uur opgezet worden, waarmede men wil aantonen dat een dergelijke stereo-installatie ook in het bijzonder geschikt is voor tentoonstellingen, jaarbeurzen e.d. In het najaar wordt de Telekinema, overgebleven van het Festival, weer geopend, waarin dan stereovoorstellingen voor het publiek en filmexperimenten onder auspiciën van het British Film Institute zullen plaatsvinden.

W.

BEOORDELING

De Meister-Korelle. Ons is ter beproeving ter hand gesteld door de firma Hijmans te 's-Gravenhage een exemplaar van de nieuwe Meister-Korelle. Dit is een eenlenzige spiegelreflex camera voor 6 x 6, ons gegeven met de standaard optiek Meyer Primotar 1 : 3,5 — 85 mm. Deze camera geeft niet alleen de indruk tot in details verzorgd te zijn, hij is het ook. Het beeld van het (verwisselbare) objectief wordt via een (bij het opnemen opklappende) spiegel op het matglas gebracht en kan via een loupe over het gehele beeldveld beoordeeld worden op scherpte. De matglasafscherming („kapje") kan door geringe wijziging veranderd worden in een doorzichtzoeker (raamzoeker), die parallaxcorrectie heeft.

Er is plaats gevonden voor een zelfontspanner, en er is een prachtige draadontspanner bij de camera, die zich zelf vast zet voor lange tijdopnamen op B. Het spannen van de sluiter geschiedt door een hefboompje rechts boven, dat uiterst soepel beweegt, en tevens de rolfilm transporteert. Een rood venstertje is niet nodig, daar het rolfilmtransport automatisch op de goede lengte geschiedt. De sluiter kan bediend worden hetzij met de draadontspanner, hetzij met de flinke drukhevel, die op een uiterst logische plaats zit. Er is een automatisch filmtelwerk.

Deze eenlenzige reflex heeft het natuurlijke voordeel geheel vrij van parallax te zijn en volkomen beoordeling van de scherptediepte bij diafragmeren toe te staan. Het daarbij behorende nadeel van een donker zoekerbeeld bij gediafragmeerd objectief zou verholpen kunnen worden door optiek met diafragma-voorkeus te monteren. Dit is bij deze verwisselbare optiek zonder meer te verwezenlijken. Ons werd medegedeeld, dat ook de Imagon als optiek verkrijgbaar zal zijn. Dat is een voortreffelijk idee.

Wat ons zulk een groot genoegen in deze camera verschafte is de voortreffelijke werking van spiegel en gesynchroniseerde spleetsluiter. Deze laatste geeft naast B (voor tijdopnemingen) ook 1/1 tot 1/1000 seconde. En dit alles gaat zo volkomen rustig en trillingvrij en de camera ligt zo muurvast in de hand, dat het een lieve lust is er mee te fotograferen.

Het objectief, de Hugo Meyer Primotar, hebben wij beproefd op zijn scherpte. Deze blijkt bij volle opening (1 : 3,5) in het middenveld buitengewoon goed, aan de hoeken acceptabel te zijn, en heeft zijn grootste scheidend vermogen tussen 5,6 en 8. Bij 5,6 is de scherpte in de hoeken reeds in alle opzichten bevredigend, en bij f : 22 (de kleinste opening) blijft het scheidend vermogen vrijwel onveranderd goed. De Primotar welke wij onderzochten doet dus de naam van zijn van ouds bekende fabrikant alle eer aan. Vanzelfsprekend zijn de lenzen reflectie-arm gemaakt.

Samenvattend achten wij de Meister Korelle een aanwinst, en een camera die door zijn plezierige eigenschappen vele aanhangers verwerven zal. Hij verdient dat ten volle. Een prachtig stukje werk.

Het mannetje met de maan

B. den Breegen,
Apeldoorn

Daar wij dit onderschrift maken ten tijde dat de eerste wolkbreuken proberen een hittegolf te verjagen, die de Film & Foto-tentoonstelling haast verlamd had, is de neiging groot hier over grote warmte te praten. We kozen deze foto echter in koeler omstandigheden en blijven ons voornemen getrouw. U toe te wensen, dat U in deze vacantie even beste foto's gaat vergaren, foto's die zuiver illustratief die beste tijd van het jaar vertolken, en die later steeds weer een glimlach terugroepen, hoe goed die tijd toch was.

Ch. I. Scherer, Amsterdam

Het decor: een enkele smaakse band over het vlak, de onderste helft door evenwijdige lijnen van stoeptreden versterkt. Tegelvorm links, water rechts, en daarin een handvol zonnevonken. Overstrooien met zittende, staande, lopende figuren, en de sfeer is reeds gemaakt: zomer.

Wat moest de KLEINBEURSWERKER op Film en Foto?

We kennen sinds enkele jaren het woord „kleinbeeldwerker"; het is lelijk gevormd en slecht Nederlands, maar het is een begrip.

En een ander begrip is de kleinbeurswerker. We hebben er verscheidene op „Film en Foto" ontmoet, maar voordien eveneens en we zullen ze nog wel regelmatig ontmoeten: de mensen die met veel belangstelling allerlei dure apparaturen bekijken, maar dan afscheid nemen met de woorden dat het voor hén niet te betalen is. De vloed van kostbaarheden op de tentoonstelling heeft (geheel onwillens!) deze en gene afgeschrikt. Maar als zij dan een tweede rondgang maakten zal hun gebleken zijn dat er óók aandacht, veel aandacht geschonken wordt aan de mens die zijn deel van het foto-plezier wil hebben, zonder âl te zeer met de financiën in het ongerede te komen.

—o—

Neem bv. een reflexcamera als de *Reflekta*. Het lijkt er op of deze camera een ietwat minder gunstige naam heeft gekregen. En het is ook beslist géén Rolleiflex, zoals de kleine Volkswagen géén Kaiser-Fraser is. Maar wél is het een twee-lenzige reflexcamera van uitstekende hoedanigheden, vooral het model II; precies zoals de Volkswagen een prima vervoermiddel is. Als men weet dat men twee jaren volle garantie op die Reflekta krijgt en dat de prijs beneden de *f* 200 ligt, dan weet men óók wat we bedoelen: men behoeft zich het plezier van het werken met een goede reflexcamera niet te ontzeggen als men de centen niet bijeen heeft voor iets kostbaars.

En in dezelfde prijsklasse, of iets duurder, heeft men méér toestellen, zoals de *Plascaflex* (die, zoals we reeds meldden, óók als voetbal gebruikt kan worden, mits men er de lenzen even uit verwijdert). Wie het nóg goedkoper wil of moet doen, krijgt tóch óók zijn kansen. Desnoods met een box: er zijn nog altijd mensen die er op néér zien, terwijl zo'n simpel kastje toch zo goed kan werken. Boxen heeft men nu te kust en te keur. Bijvoorbeeld de *Duct*. Met stevige tas-en-al voor *f* 18.—. Formaat 6 x 6, dus 12 opnamen; leverbaar in allerlei gezellige kleuren, zoals wijnrood en lichtgroen. Of de 6 x 9 *Vrede*-box voor *f* 15.—. Of de stevige stalen box van *„Imperial"* voor een rijksdaalder méér. Imperial heeft ook de *Colorbox*, met F : 8, mogelijkheid om in te stellen en iris-diafragma. De *Agfa Synchro-box* staat in alle fotohandel-etalages. En *Philips* werkt aan de vervulling van de wensen méé; over enkele weken is het *PF3-lampje* voor veertig centen te koop. Daarnaast de *Kissling-Patronen*, waarover (als gemeld) de laatste tijd goede berichten komen. Bij de boxen zelfs een exemplaar met ingebouwde zelfontspanner (en tevens met ingebouwd filter en met synchro-contact) voor iets meer dan twee tientjes: weer een *Vrede*-box. Die zelfontspanner kan op allerlei tijden worden afgesteld. En heeft niet alleen de mogelijkheid gegeven om zelf óók eens op de foto te komen, maar tevens om (bij stilstaande onderwerpen: landschapjes) de camera met beide handen vast te kunnen houden.

Klimmen we weer even wat omhoog naar de klapcamera's, dan vinden we er tóch vele tegen een (naar gelang) werkelijk niet hoge en soms verrassend-lage prijs. De *Balda* 6 x 6 is matchroom, heeft Pronto-S-sluiter, sperinrichting en bovenal: een lichtsterkte van F : 3.5 (voor *f* 150.—). Of de *Wirgin* 6 x 9 met Steinheil Cassar in Compur S; niet veel duurder. Nóg lichtsterker: de *Franka Solida III*, met Schneider Radionar F : 2.9-8 cm in Prontor SV voor 6/6. Kleinformaat?: de *Perlux* bv. met Kataplast F : 2.8-45 mm in Vario of Pronto S.

U hebt ons toch goed begrepen? Dit zijn vóórbeelden, en we noemden nu eens wat minder-bekende namen, met de mededeling er naast dat men natúúrlijk ook bij de bekende fabrieken Agfa, Kodak, enz. terecht kan, als de beurs wat kleiner is. We binden er de opmerking aan vast, dat men óók bij het kopen van filmmateriaal dubbeltjes sparen kan; al te veel wordt de goede Ortho-film voorbij gelopen, die toch in zovele gevallen even goed en soms beter bruikbaar is, en wat lager in prijs dan bovendien; o.m. het materiaal van *Dalco* en de *Adox*-films; en de kwaliteit staat boven discussie.

Goede klapcamera's voor 6/9 met optiek F : 6.3 en zelfs F : 4.5 zijn er óók verschillende in de prettige prijsklasse van beneden de *f* 100.—. *Adox*-camera's bv. als men genoegen neemt (en waarom niet, voorlopig?) met de Vario-sluiter. Ze zijn zelfs o.a. in rood juchtleer uitgevoerd; de dames vinden het „schatjes". Dit is natuurlijk wederom een vóórbeeld!

En een ander voorbeeld is..... de *Leica*. Dat klinkt vreemd, maar de heer Duprée Sr van Odin wees er ons andermaal op (toen bij het nieuwe model 1 F liet zien: met aanpassingsmogelijkheden voor flits), dat Leitz nog steeds vasthoudt aan de idee dat men de vorige én de eenvoudiger modellen kan laten ombouwen. Getroost kan men dus met nummer 1 beginnen. Men mist dan de gekoppelde afstandsmeter. Maar héélt een Leica.

Wat vergroters betreft: we zijn enthousiast over de nieuwe *Amatofirm* van Kindermann; voor kleinformaat. Er is een eerste model dat U wel kent: het kan als een meccanodoos uitéén genomen worden, en niet het lampenhuis, maar het tafeltje wordt verplaatst bij het veranderen van het papierformaat. De prijs is beneden de *f* 100.—, en nu komt het nieuwe model er een paar gulden boven. Dat model is overigens ánders, volgt meer de „normale" vorm; heeft Laack-optiek F : 6.3, coated nog wel, en zelfs het rode filterglaasje. En een prettige lichte kleur heeft het gekregen. En de *fa Holst* levert een doka-lampje met filters dat *f* 15.— kost; de filters: een rijksdaalder. Ook voor de smalfilmer zijn er toch wérkelijk toestellen die niet te duur zijn. Weer even één voorbeeld: de *Favorit*-projector van de *fa Ernst Plank* (Foka): sierlijk, licht-lopend en licht-sterk. En om de set compleet te maken: van dezelfde firma een camera met Berthiot-optiek F : 2.8; alles tegen prijzen die te betalen zijn. Met bv. een goede statiefkop voor minder dan *f* 20.—. Ook de nieuwe *Dralowid*-projector in koffer is zo'n plezierig ding. En beslist niet duur.

Is het te veel beweerd als we zeggen dat in deze tijd toch óók de kleinbeurswerker verder kan?

★

Bij een inbraak bij de firma Linhof zijn de volgende camera's gestolen:

1 Linhof Technika III E 6 x 9 No 43557 met Xenotar 1 : 2.8/105 mm No 2835134 i/CIX;

1 Linhof Technika III E 6 x 9 No 43560, met Rollex achterstuk No 71534, en Rodenstock-Heligon 1 : 3.2/90 mm No 2314637;

1 Linhof Technika III E 6 x 9, in grijze uitvoering, met Zeiss-Tessar 1 : 3.5/105 mm No 98180 i/COMX.

Indien deze camera's voor verkoop worden aangeboden, verzoeken wij U dringend de politie of de firma C. Boonen & Co. N.V. te Amsterdam te willen waarschuwen.

De Groningse recherche verzocht ons de vermissing te vermelden van de klapcamera Voigtländer Bessa 6 x 9 nr 6646555 met Vaskar 1 : 4.5 nr 3049061 in Compur Rapid. Bij ontmoeting gelieve men onmiddellijk deze recherche of de plaatselijke politie te waarschuwen.

Mathieu Koch verwierf op de 24ste internationale tentoonstelling in Birkenhead de plaquette voor de beste inzending, en daarmee wensen wij hem oprecht geluk, want hij moest daarvoor met zijn broomolie-overdruk 559 concurrenten verslaan.

Foto Karpo, Amsterdam, heeft zijn donkerekamers voor Agfacolor kleurenfoto's gereed, en kan als eerste zaak in Amsterdam kleurenfoto's ontwikkelen en vergroten.

Op 18 Juni was er dubbel feest bij het Fotografisch Atelier Franz Ziegler in Den Haag. Mejuffrouw W. J. P. Ziegler herdacht 25 jaren van hard werken voor deze N.V., die zelf die dag 40 jaren bestond.

Foto Flitsen van Film en Foto

De opening van het Film & Foto-festijn, dat bijna „door de speelse elementen", nl. een hittegolfje, verstoord dreigde te worden, werd verricht door Z. K. H. Prins Bernhard, beschermheer der Stichting. Met het enthousiasme van de echte foto-amateur die hij is, drukte hij in de enorme gummibal, waarop de „sluiter" van de monstercamera met een flinke klap opensloeg. Een salvo flitsen ging tegelijk af bij de persfotografen, zodat het een ogenblik leek, dat er bij dit onweer géén vogeltje uit de lens zou komen. De kalmerende hand van de

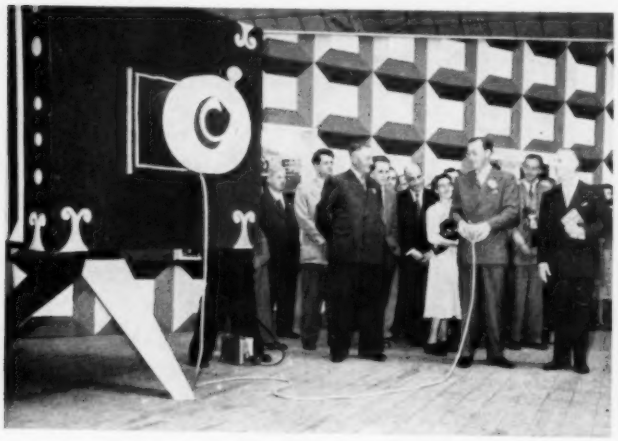

heer Van Tetering deed evenwel direct daarna de duiven Film & Foto binnenvliegen.

Zowel de Prins als Burgemeester d'Ailly, Ere-voorzitter, hebben de verschillende exposities langdurig bekeken. Prins Bernhard liet zich rustig alles uitleggen en demonstreren. Zijn belangstelling is echt, als die van ieder onzer die tegenover kostelijke apparatuur en fijn vernuft gesteld wordt. Burgemeester d'Ailly, die telken jare de opening van de Kerstsalon niet missen wil, heeft evenzeer een sterke belangstelling voor de fotografie, doch meer voor de resultaten. Lang bleef Prins Bernhard kijken naar de grote kleurenfoto's van Koningin Juliana bij Agfa.

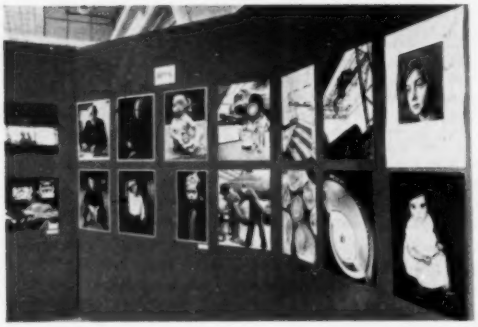

Een grote ruimte met een ruime opbouw, op vele plaatsen met wanden foto's, van de Focus-salon, van de Foto's van de Maand, culminerend in de Foto(s) van het Jaar, de Bondsinzending, van de collectie foto's van vakfotografen.
Burgemeester d'Ailly stond met kennelijk genoegen FOTO door te bladeren en de vertegenwoordiger van de firma Misset, de heer Kooy, die meende Prins Bernhard met FOTO kennis te kunnen laten maken, zag tot zijn verbazing de Prins en de redacteur de kennismaking hernieuwen en hoorde hem zeggen: Ik ken FOTO heel goed, ik ben abonné.

Uitslag wedstrijd „Vrije onderwerpen" Juni 1952

De vacanties zullen ongetwijfeld hun invloed hebben gehad op het aantal inzendingen, dat — met uitzondering van de „Juniores" — niet direct overweldigend was. Niettemin stond hetgeen was ingezonden op een behoorlijk peil. Het was voor de jury, die ditmaal door een drietal leden van de A. F. C. „De Maasstad" te Rotterdam (t.w. de heren G. M. La Rivière, A. Miflenaar en A. Algra) werd gevormd, geen gemakkelijke taak de prijzen toe te kennen. De bekroonde foto's waren meestal technisch en visueel van een dusdanige kwaliteit, dat slechts na diepgaand beraad tot een beslissing kon worden gekomen.

In de BABY-BOX-KLASSE was de deelname gering. Een volkomen verdiende *eerste prijs* gaat hier naar W. P. Heyblom te Amsterdam voor de leuke foto van een met blokken spelend kindje. Er zit spanning in. De *tweede prijs* gaat naar A. J. Visser, evencens te Amsterdam. Deze bloemenopname viel op door een goede vlakvulling.

In de JUNIORES-KLASSE was de deelname groot en het werk stond op een gelijkmatig peil.

De *eerste prijs* is voor Ad. Lugten te Dordrecht voor zijn foto „Zilveren lijnen". Zeer goed stemmingsbeeld met fraaie lijnwerking. Een foto, die de jury graag op een groter formaat zou hebben gezien.

Een *tweede prijs* gaat naar België naar E. Verfaillie te Merxem voor een goede candidfoto. Goed van concentratie en lichtwerking en vlakvulling.

De jury kende twee *derde prijzen* toe. Deze gaan naar Jo Clerx—Janssen te Beegden (L.) voor haar leuke foto van twee jonge katjes. Grappig is de volkomen verschillende uitdrukking der beide katjes. Jammer van de iets onscherpe voorgrond, die deed nu een tweede prijs verloren gaan.

Mevr. C. Meyer—Kattenburg te Huizen komt de andere derde prijs toe voor haar aardige foto van een vissend jongetje. Goed van vlakvulling met het hoofdmotief op een sterke plaats in het beeld.

Een *eervolle vermelding* voor H. Prakken te Hengelo (O.) niet voor één foto, maar voor een serie van drie stuks. Ze vormen als het ware een reportage van een spelend broertje en een plagend zusje.

Een tweede eervolle vermelding gaat naar A. J. Wittens te Bergen op Zoom voor zijn „Na de dagtaak rust", een havenfoto. De jury had veel waardering voor de goed uitgevoerde omkleuring.

In de SENIOREN-KLASSE vielen twee bekroningen. Onder de weinige inzendingen in deze klasse sprongen twee foto's sterk naar voren, en wel de foto „Lichtspel" van H. H. van Beek te Roermond. Hoe fraai is hier dat smeedwerk in het vlak geplaatst en verlicht. Een *eerste prijs!*

Van Frater M. Liduinus te Utrecht kennen we meerdere bloemenstudies. Met zijn „Akeleien" heeft hij een fraaie foto aan deze serie toegevoegd. Mooi van toonwaarde. Een verdiende *tweede prijs*.

Het ingezonden werk in de GEVORDERDEN-KLASSE was weinig in aantal en kwalitatief middelmatig. Hier is het slechts bij een *eervolle vermelding* gebleven. Deze gaat naar Jan Hofman te Deventer voor zijn studie van een paar handen in een karakteristiek gebaar voor een in halftoon gehouden gelaat.

In de EREKLASSE waren geen inzendingen binnengekomen. Volgende keer beter, dames en heren.

De VAKKLASSE was ook matig vertegenwoordigd. Het pleit voor de kwaliteit van het ingezonden werk, dat hier drie onderscheidingen konden worden toegekend.

Johs. Scholten te Haarlem legde beslag op de *tweede prijs* met zijn foto „Gezellige middag". Hoe mooi valt het licht over de beide dames en in de etalage waarvoor zij staan te kijken.

Een *derde prijs* is voor een andere trouwe inzender in deze klasse, n.l. J. L. du Parant te Dordrecht. Hij verdient deze prijs met een wel zeer opvallende foto van een bevroren ruit.

In deze klasse gaat tenslotte een *eervolle vermelding* naar Ernst Drissen te Vught voor zijn portret van „Nol den Olle". Mooi valt het licht over deze verweerde kop en karakteristiek is de houding van de hand met pijp.

Voor de Jury
A. ALGRA

BOEKBESPREKING

Schweizerische Monatschrift „DU"; Verlag Conzett u. Huber, Zürich; voor Nederland: Meulenhoff & Co., Amsterdam.

Dit grote Zwitserse maandblad volgt het systeem van telkens een geheel nummer te bestemmen voor een bepaald onderwerp. En zo was het Mei-nummer van deze jaargang geheel op het circus afgestemd (met goede artikelen en enkele karakteristieke foto's daarin!), terwijl het Juni-nummer als ondertitel heeft: *„Als man anfing zu photographieren"*.

Dit is tevens de titel van een der bijdragen, die van Prof. Erich Stenger is. Deze naam kent men; de verzameling Stenger, althans belangrijke stukken er uit, zijn op de eerste „Photokina" in Keulen te zien geweest. Wat er verder in dit tijdschrift staat gepubliceerd, óók de verzameling oude foto's, stamt uit eigen Zwitserse bronnen; bladzij na bladzij, beeld na beeld vertellen van die éérste tijd, toen de fotografie nog een wonder was.....

De Zwitsers hebben al méér laten zien dat zij weten om te gaan met papier en drukinkten; hier zijn repro's van die heerlijke oude Daguerrotypieën weergegeven, met verweringen en ál, hier en daar soms éven aangetipt met een verfpenseeltje, op een wijze die de volle schoonheid van die primitieve beelden heeft vastgehouden. En dit geldt evenzeer voor de beelden uit iets latere tijd, de foto's o.a. van Jakob Höflinger van om en bij 1860. Höflinger heeft, vertelt men ons, als reizend fotograaf half Europa rondgedoold, voordat hij in Basel een atelier liet bouwen.

Typisch is, dat op de achterzijde van dit tijdschrift een advertentie staat van een voedingsmiddel, met een stuk of zes kakelbonte kleurenfoto's als blikvangers. Wie weet beter weet en dit neemt als een voorbeeld van de allermodernste fotografie, zal schrikken.....

Uit de tekst noem ik graag nog de (uit het Iers vertaalde) korte vertelling van Francis Macmanus; er wordt verteld hoe in die vroegere tijd de familieportretten ontstonden. Men leest dat en keert met wellicht nog meer belangstelling terug naar die oude portretten van mensen waarvan we niets weten, uit een tijd die we óók zo moeilijk verstaan.

D. Knegt — *Zó is filmen...!* — 248 blz. 14 x 19,5 cm; uitgave Focus N.V., Bloemendaal, 1951; prijs, gebonden, *f* 6,75.

In de Nederlandse taal kennen wij slechts twée goede boeken voor de smalfilmer, en beide zijn bij Focus uitgegeven: het plezierige Smalfilm-Handboekje van Hunningher en dit „Zó is Filmen...!" van Knegt.

Wat niet zeggen wil dat we geen opmerkingen hebben. Het eerste streepje zetten we al bij het begin, waar Knegt ons vertellen wil dat „inspiratie" hetzelfde zou zijn als „inspannend denken". Hoe komt een mens aan zoiets? Knegt bedoelde het natuurlijk niet zo als het er stáát, want even later komt hij ons de feé „Inspiratie" voorstellen. En zulke wonderlijkheden zijn er meer in dit boek; staat er op blz. 13 niet dat men een gave kan... aanleren?

Bezwaren dus?

Zulke dingen nemen we wel, als er verder uit de tekst blijkt dat de auteur wéét waar hij over schrijft, en als uit de regels en tussen de regels blijkt, dat er iemand aan het woord is met bloed-warme belangstelling. Knegt héeft dat; en dus lezen we de eerste 117 bladzijden met graagte.

Dan komt het tweede deel; een serie „bekroonde" scénario's werd opgenomen, veelal met een voor- of nawoord ter verbetering van de uitwerking van de idee.

Knegt zegt er zelf al van: „Men kan nauwelijks juichen..."; en dat doen we dan ook niet. De fee bleek afwezig, helaas, toen de meeste van deze ingezonden scénario's op papier gezet zijn. Toch zijn er bruikbare ideeën, en als men b.v. in een verhaaltje als „'t Staat in de Sterren" dezelfde warmte weet te gieten als Knegt in dat eerste deel van het boek, dan komt men er wel.

Maar u mag het boek gerust aanschaffen terwille van het eerste gedeelte; dat is het waard. Kl.

Op de Snijtafel

Foto's voor deze rubriek kunnen te allen tijde worden gezonden naar redactie FOTO, Uitg. Mij „C. Misset" N.V., Doetinchem, met vermelding links boven op de enveloppe: Snijtafel. De heer Hens verzamelt deze foto's, en kiest daaruit om zijn onderwerp te illustreren. Men houde er rekening mee, dat zij aldus lang in portefeuille kunnen blijven. Zend niet groter in dan 13 × 18 of 18 × 24 maximaal, liefst ongemonteerd. De beste foto uit de oogst van elke maand wordt door de heer Hens gewaardeerd als Foto van de Maand, en door ons met een premie (deeltje ter keuze uit de Foto-serie) beloond. Zend goed werk in, het behoeft niet volmaakt te wezen, maar het moet wel iets willen uitdrukken.

VACANTIE-FOTO'S

Een dezer dagen kreeg ik een fotoreproductie in handen, waarvan de titel luidde: „Op zwerftocht" en waarop was afgebeeld een jonge vacantieganger met rugzak, die in het midden van de foto, „en profil" gezien, op twee stenen stond, welke in een beek boven het water uitstaken. De beek kwam recht op de beschouwer toe. Alhoewel de foto technisch zeer goed was, kon zij toch niet meer dan tot de herinnerings- of vacantiefoto's gerekend worden. En toch had dit niet behoeven te zijn. Niet, dat ik de vacantiefoto's als minderwaardig beschouw, integendeel, ik heb in deze rubriek juist voor die vacantiefoto's reeds meermalen een lans gebroken. Nu momenteel de vacantiemaanden weer zijn aangebroken en er tienduizenden vacantiegangers niet op reis zullen gaan zonder hun camera, lijkt het mij toch wel nuttig er even op te wijzen, dat een vacantiefoto zonder veel inspanning tot een foto van hogere orde kan worden opgevoerd. Een dergelijke foto kan bovendien ook artistieke kwaliteiten verkrijgen. Het ligt voor de hand dat de afbeelding van een der vacantiegangers in de opname de aantrekkelijkheid der herinnering verhoogt, maar dit kan ook gebeuren zonder de artistieke kwaliteiten te schaden. In dit laatste geval heeft de foto niet alleen waarde voor de insiders, hieronder te verstaan zij die aan de vacantietrip deelnamen, maar ook voor iedere buitenstaander. Op bovenbedoelde foto stond de jongeman keurig netjes en profil op de twee stenen. Hij poseerde tot en met. Hoeveel groter zou de bekoring geweest zijn, als hij balancerende met uitgestrekte armen trachtte zich in evenwicht te houden, waarbij ook inderdaad de suggestie gewekt zou zijn, dat hij alles in het werk stelde om de overkant te bereiken zonder een nat pak te halen. Laat hij dan geweten hebben, dat hij gefotografeerd zou worden, voor de beschouwer had het net zo goed wél als niet kunnen zijn. Men kan zodanig poseren, dat het de indruk bij de beschouwer geeft alsof de opname in een onbewaakt ogenblik is genomen, men kan ook een candid-geval opnemen, waarbij de schijn van poseren toch nog gewekt wordt. Arrangeren van een geval is een oefening op zich zelf en nu mogen de avantgardisten ieder ingrijpen als niet „waar" verwerpen, het is hun goed recht, maar dan is een moderne „schlager" aan de andere kant voor 70 % veine, geluk. Er zit geen verdienste in wanneer men de 100.000 trekt, laat dit dan 100 % geluk zijn. En nu denk ik onwillekeurig aan „de foto van het jaar", die met de eerste prijs werd bekroond. Twee meeuwen, waarbij de tweede meeuw zich precies bevond in de opening tussen de grote linkervleugel en de kop van de voorste meeuw. Een pracht compositie, maar die vijftig jaar geleden, indien het toen mogelijk zou zijn geweest, in verband met de toenmalige materiaalcapaciteiten, dit resultaat te bereiken, óók de eerste prijs zou hebben behaald. Ik

De foto van het jaar, die wij ook in het vorige nummer publiceerden. Er is veel critiek op deze foto geweest: onscherp, korrel, gebrek aan detail..... Laten wij één ding bedenken, en wel dat men vroeger met gomdruk of broomverf een teveel aan detail onderdrukte terwille van de lijn- en vlakwerking. Als dit nu gebeurt met de middelen die het huidige materiaal ons automatisch verschaft, dan is dat niet goed..... Het is verre van ons, te propageren dat alle foto's zo ruig zouden moeten worden, doch als dat eens gebeurt, en (zoals met de stierenvechter) dit de gedachte en impressie volledig ten goede komt, moeten wij dat aanvaarden als een opvatting, die wij volgen kunnen of links laten liggen, al naar onze geaardheid.

geloof echter dat hier 70 % geluk bij is geweest en ik geloof ook dat het de gelukkige prijswinnaar, al zou hij een paar honderd opnamen er aan wagen, geen tweede keer zou gelukken zo'n prachtstuk te verkrijgen. Tracht dus bij vacantie-opnamen de schijn te verwekken alsof de persoon niet poseert. De herinneringswaarde zal er niet minder om zijn. Wat de stand van een figuur betreft, is in de meeste gevallen een naar de beschouwer toe komende of zich verwijderende

stand boven een profielstand te verkiezen. En denk er om, dat óf het landschap primair is, óf de persoon. Eén van beiden moet domineren. Of het is de mensfiguur in het landschap, waarbij dit laatste als decoratieve achtergrond dienst doet, óf het is het landschap met een mensfiguur als levende in de compositie. Vragen én figuur én landschap evenveel aandacht, dan kan men als norm aannemen, dat de maker de plank heeft mis geslagen.

Vacantiefoto's worden vaak onder zeer ongunstige omstandigheden genomen. Onder die ongunstige omstandigheden dan te verstaan, dat de opnamen vaak geschieden in het bijzijn van reisgenoten, die geen foto-enthousiast zijn. Nu eist een goede opname concentratie en tijd. Wees maar eens geconcentreerd, wanneer die reisgenoten, genietend van hun vacantie, soms vol grappen en uitgelaten zijn, of staan te popelen om verder te gaan. Vooruit, er is nog veel meer moois te zien! Dan wordt de fotograaf nerveus, wil zijn reisgenoten ter wille zijn en loopt dan gevaar een verkeerd diafragma of een te korte of te lange belichtingstijd te kiezen, zijn geel filter of zonnekap vergeten te gebruiken of zijn belichtingsmeter verkeerd af te lezen, met alle gevolgen van dien. Het maken van dergelijke opnamen daarentegen is juist een uitstekende oefening om zich niet van de wijs te laten brengen, een eerste vereiste voor iedere fotograaf, die zelfs onder de moeilijkste omstandigheden zijn kalmte moet weten te bewaren.

Alhoewel de auto hoe langer hoe meer ook als vervoermiddel voor buitenlandse reizen wordt gebruikt, kan toch niet ieder zich die luxe veroorloven en zal de plaats van bestemming nog vaak per trein bereikt moeten worden. Och, alles heeft zijn voor en tegen, al zal de auto voor de fotograaf verre boven de trein te verkiezen zijn. Hoe vaak komt het niet voor, dat de fotograaf-treinreiziger moeite heeft zijn lust te bedwingen om eens aan de noodrem te trekken wanneer hij in verrukking voor een pracht landschapsmotief komt te staan en het is maar gelukkig, dat op een ongemotiveerd gebruik van de noodrem een hoge boete staat, want dan zou een expresse wel eens in „het boemeltje van Purmerend" kunnen veranderen. Toch behoort het niet tot de onmogelijkheden om een opname van een rijdende trein uit te nemen, mits men er maar om denkt: 1) alleen vergezichten te nemen, dus geen voorgrond; 2) vooral niet verzuimen het coupéraam te openen; 3) bij een trein die door een steenkolenlocomotief wordt voortbewogen, niet in de voorste wagons plaats te nemen, want een vonkje vuur op de hand zou het verlies van de camera wel eens tot gevolg kunnen hebben, terwijl de rookwolken een opname onmogelijk zouden kunnen maken; 4) bij de opname, evenals bij motorraces de camera met de rijrichting van de trein te bewegen, teneinde de snelheid van het passeren te verminderen; 5) de camera steeds „schussbereit" te hebben. Een opname van 1/250 sec is bij het huidige gevoelige materiaal zeer goed mogelijk.

Titel en afbeelding moeten één geheel vormen. Bekijken we „Kasteel Hernen" eens, dan is de eerste impressie bij het onder ogen krijgen van dit beeld: „licht — zon" zonder meer. Het kasteel speelt in de compositie zo'n ondergeschikte rol, dat het zelfs uit documentair oogpunt te weinig zegt. Men krijgt zo vaak foto's onder ogen, waarbij de zware slagschaduwen er op wijzen, dat de opname bij fel zonlicht gemaakt moet zijn, maar waarbij iedere suggestie van zon totaal ontbreekt. Hier sprankelt het licht de beschouwer tegen. Een prachtige gedekte voorgrond met rechts en links zware bomen; een middenpartij met de twee vrouwenfiguren, waarvan de linker figuur op de rug een klein maar prachtig lichtvlekje vertoont en dan ten slotte een brok van het kasteel als afsluiting op de achtergrond, zacht van toonwaarde en daardoor de diepte accentuerend.

De serie: 1. Machtig speelgoed. 2. Grote schoonmaak. 3. Laat-ie glimmen. *J. M. T. te D.*

Kasteel Hernen
H. J. A. Jacobs, Den Haag
te prijs vakklasse FOTO wedstrijd
Foto van de maand

Toch blijft er altijd iets te wensen over. Bedek van de bovenkant 2 centimeter van het beeld en de kaalheid van de lucht zal verminderd worden. Of, tracht de lucht een ietsje door te drukken; het behoeft maar een schijntje te zijn en..... dan blijft er niets meer te wensen over.

Men kan een verhaal met woorden of met beelden vertellen, dus ook een fotografisch verhaal. U kent ze allen, de moppen die alleen door de tekening tot hun recht komen en vaak slechts een kort onderschrift hebben of wat nog geestiger is, maar niet altijd voor iedereen begrijpelijk, helemaal zonder tekst. Probeer een dergelijke mop met woorden te vertellen en het succes is nihil. Voor het herinneringsalbum heeft het fotografisch verhaal soms grote waarde. Dit verhaal zal dan meestal uit een serie foto's bestaan, die ieder op zich zelf vaak onbeduidend zijn, maar eerst in serie tot hun recht komen. Het visuele verhaal dus. Zo kan ik mij voorstellen, dat nevenstaande serie een kostelijk bezit is voor de ouders van de kleine werkman. De maker geeft drie onderschriften: 1) „machtig speelgoed", 2) „grote schoonmaak", 3) „laat-ie glimmen". Hij had ook met één titel als „grote schoonmaak" kunnen volstaan, daar de handeling van het verhaal voor zich zelf spreekt. Hier is dus het artistieke facet secundair en men accepteert de omstandigheden op het moment der opname, zoals zij zich voordoen. Het verdient aanbeveling ze ook als serie op te zetten of in een album te plakken en niet ieder afzonderlijk of op verschillende bladen van het album. Een afmeting van maximaal 13 × 18 behoeft niet overschreden te worden. De actie is bij alle drie voortreffelijk en men geniet mee van de volle overgave, waarmee de peuter de bakfiets een grote beurt geeft.

Dat men ze als serie zien moet, blijkt duidelijk uit no 3, want de titel: „laat-ie glimmen", is niet in overeenstemming met de afbeelding, die bovendien te weinig van de bakfiets te zien geeft. Alleen als sluitstuk van de serie wordt ze begrijpelijk. Dat bij foto 2 rechterhand en boender niet scherp zijn, verhoogt echter de uitbeelding van de inspanning en de kracht waarmee geschrobd wordt.

In vorige bijdragen heb ik reeds enkele malen er op gewezen, dat de fotografie zich een belangrijk terrein van de beeldende kunst heeft toegeëigend. Laat mij dit deze keer eens door een sprekend voorbeeld staven. Bekijkt U bijgaande afbeelding van „Boschgezicht" eens. Het is de reproductie van een sepiatekening, waarschijnlijk in de eerste helft der vorige eeuw ontstaan. De maker is onbekend, maar per slot van rekening doet dit niets ter zake. Het is technisch en artistiek een knap stukje werk, zó knap naturalistisch

Boschgezicht

getekend en de sfeer zó goed getroffen, dat het ook een foto had kunnen zijn. Dit tekent of schildert men tegenwoordig niet meer naar de natuur. Dit heeft geen zin meer; dit wordt thans gefotografeerd, tenzij de artist zich zo aangegrepen voelt door het onderwerp, dat hij zijn potlood en penseel eenvoudigweg niet *kan* laten rusten en zich doodongelukkig zou voelen als hij het niet deed. Dezelfde emotie dus die de fotograaf bij de beschouwing van het natuurtafereel ondergaat en die de opname *moet* maken.

„*Kinderen van de zee*" is een bespreking ten volle waard. Volgens de regelen der kunst, i.c. de compositienormen, hadden de twee jongens op 1/3 van links in de beeldoppervlakte moeten staan, maar ik neem deze afwijking gaarne op de koop toe. Of het een natuurgetrouwe weergave van de werkelijkheid is, betwijfel ik ook, maar toch gaat er van het geheel voor mij een zekere bekoring uit. Niettegenstaande de figuren niet veel meer dan silhouetten zijn, zijn toch de stand en het gebaar zó karakteristiek, dat de angst vanwege de insluiting van hun eiland aan alle kanten door het water duidelijk waarneembaar is. Men zou deze foto in de „low-key"-categorie kunnen indelen. Er is wel een hoogste licht, maar de donkere partijen tot het diepste zwart toe zijn overwegend. Toch is er van hardheid geen sprake, daar er ruimschoots voldoende tussentoonwaarden, de grijzen, in voorkomen. Wanneer 1/3 van de lucht afgesneden wordt en de lichtweerspiegeling in het midden van de foto onderaan een weinig wordt doorgedrukt, dan zou dit het geheel ten goede komen. Merkwaardig toeval dat achter de twee jongens een tweetal meeuwen komt aanvliegen. Als ze iets groter van afmeting waren geweest, dan had de titel ook „het dubbele tweetal" kunnen luiden. Het is alsof ze de twee jongens volgen of achterna zitten. De foto heeft iets mysterieus over zich. Vandaar wellicht die aantrekkingskracht voor mij. Als technische gegevens zijn vermeld: Maart, 16 uur, 1/500 sec, f : 8, Retina II.

Dat een juiste zonnestand toch maar alles is, wordt weer ten volle bewezen door „de bouwput". Een dergelijk bedrijf heeft steeds grote aantrekkingskracht, maar het gevaar door een „te veel" aan details rommelig te worden, is uiteraard groot. Hoe vreemd het ook moge klinken, het oog moet in een compositie rust kunnen vinden, want bij een gegeven als dit lijkt het op een contradictio in terminis. De rust voor het oog, noem het concentratie, moet gevonden worden óf in een zodanig detail dat de gehele compositie beheerst,

Kinderen van de zee
A. M. V. te R.

op gevaar af de weergave van de eigenlijke opzet te verliezen, óf — zoals in dit geval — door de lichtwerking op een onderdeel. De fotograaf is hierin ten volle geslaagd. Bij alle bedrijvigheid is hier van onrust geen sprake. Prachtig komt de baas met zijn heimáchine tot zijn recht. Vier andere werklieden, volkomen op het tweede plan, maar niettemin onmisbaar, suggereren de activiteit. De twee figuren op de achtergrond spelen geen rol. Het werk is in volle gang.
Stelt U zich de opname maar eens voor met de zon achter de fotograaf en het gehele thans bereikte succes zou als een kaartenhuis in elkaar zakken. Dat het hoofdmotief zich in het midden der breedte bevindt, stoort in dit geval zo goed als niet. Technisch onberispelijk; waard om op 30/40, ja zelfs op 50/60 vergroot te worden. Eerst dan zou een werkobject als dit door zijn machtigheid tot zijn recht komen.

Een tegenstelling — en daarom als punt van vergelijking zo goed — is „Maas — Rotterdam". Technisch even onberispelijk, maar geen concentratie. Ik weet uit ervaring hoe zwaar een dergelijke opgave is en ik heb respect voor wat er van gemaakt is.
Storend is de steigerkant in de linkerbenedenhoek door de veel te lichte toonwaarde. Op het wolkenluchtje is niets aan te merken, maar de ducdalf en de twee schoorsteenpijpen vragen te veel aandacht, terwijl ze in wezen niet belangrijk genoeg zijn. De details van de voorgrondobjecten zitten te veel aan elkaar vast. Ik mis een kern. Alleen een tegenlicht had hier uitkomst kunnen brengen, tenzij men een detail van de voorste schuit als blikvanger had gekozen.
„Ile de France" van Maillol (dit is de naam van de beeldhouwer, niet van de fotograaf) kunt U als voorbeeld van de mensfiguur — al is het dan ook geen

Maas Rotterdam

De bouwput — A. H. te A.

Ile de France (Maillol) *N. H. v. B. te U.*

levende — in het landschap beschouwen. Het is goed gezien en tevens gedurfd, het beeld tegen de zo goed als wolkenloze lucht op te nemen. Tevens een aanwijzing, dat wolken niet altijd onontbeerlijk zijn. Fraai komen de enkele lichtreflexen op hoofd, schouders, borst en heup tot hun recht en het is juist die serene rust van de zo goed als wolkenloze, maar juist van toonwaarde zo goed getroffen getinte lucht, die volkomen in harmonie is met de levenloosheid van het materiaal, zij het ook dat het de beeldhouwer gelukt is het beeld tot leven te brengen. Uitstekend is de begrenzing van de bosschage, rechts hoger dan links. Men zou het beeld in de beeldoppervlakte iets meer naar links geplaatst willen zien, hetgeen gemakkelijk zou kunnen geschieden door de linkerkant te besnoeien. Ik doe dat niet, omdat de bladerenkroon die daar als tegenwicht onmisbaar is, zou vervallen. Wel zou ik iets meer van het voetstuk willen zien. Die tekortkoming zou gecompenseerd kunnen worden door de bovenkant te bekorten. Maar ook hier ga ik niet toe over, daar dit beeld ruimte vraagt en geen begrenzing kan verdragen.

Als foto van de maand komt deze keer „Kasteel Hernen" in aanmerking, waarvan de motivering bij de bespreking in deze bijdrage geen nadere verklaring behoeft.

Zoals ik in de aanvang van deze bijdrage reeds de aandacht vestigde op de komende vacantiemaanden, zo hoop ik, dat vele lezers van deze rubriek mij tegen het einde van deze periode met besprekingsmateriaal zullen overstelpen, opdat ik voor de komende wintermaanden in de binnengekomen foto's naar hartelust zal kunnen grasduinen en de onderwerpen voor mij voldoende stof zullen leveren. Maak maar fouten, als het maar mooie zijn. U en ik leren er van. Men is nooit te oud om te leren en nooit te jong om anderen profijt te laten trekken van zijn ervaringen.

J. J. HENS

EEN CAMERA EN EEN VERGROTER

Feitelijk omdat zij niet op Film & Foto waren, hebben wij ons licht eens opgestoken bij REOF in Rotterdam. Zo eens per jaar wil men zijn nieuwtjes compleet hebben, nietwaar, en dus togen we op onderzoek uit. We zijn hier weer eens tegen de Regula opgelopen, een kleinformaat camera, die we reeds vaker genoemd hebben, en daar moet toch nog weer eens iets van gezegd worden. Deze camera is niet duur, en toch heeft hij verschillende gemakjes, zoals een dubbele vergrendeling tegen dubbel belichten. De achterzijde kan flink open en dus kan men overal goed bij. Beslist mede bepalend voor de kwaliteit blijft evenwel nog steeds de optiek, en de Steinheil Cassar (50 mm en 2,8, en in het nog goedkoper model een 3,5) bewijst hier wat hij waard is.

Het leek ons goed, hierop eens de aandacht te vestigen, dit is een eenvoudiger en goedkoper camera, die niettemin zeer goede prestaties levert.

De Primos vergroter, die wij hier zagen, kan men rangschikken in die grote reeks vergroters, waaruit een keuze moeilijk is, doch men kan hem er ook tussenuit pikken door op details te letten. Hij heeft automatische scherpstelling, en de constructie daarvan is zo eenvoudig van koppeling, dat hij steeds goed *moet* werken. Er zijn drie types, een voor 6 x 9, en de ander voor kleinformaat. De derde is daar een melange van, met dubbele, en in wisselvatting gestoken optiek (105 en 60 mm); dus zowel voor 6 x 9 als 24 x 36. Beide objectieven hebben dan automatische scherpstelling. Ons bezwaar, dat verwisselbare optiek bezwaren heeft tegenover het gelijk blijvende condensorsysteem, gaat hier niet op, er is een heel simpele oplossing voor gevonden, die in de practijk goed voldoet. De vergroters zijn door een filterslede ook nog voor kleurenwerk geschikt gemaakt.

Het leek ons goed, op deze zaken nog even te wijzen. Men kan het kleine zaken noemen, doch dat ligt aan de toevallig bestaande belangstelling; voor de koper kunnen het grote zaken zijn.

EEN KOSTELIJK BOEKJE

Van de uitgeverij De Bezige Bij ontvingen we een exemplaar van Ollie B. Bommel's fotoboek, dat thans te koop is voor *f* 1,50. Vergis U niet, door te menen dat dit een kinderboek is. Dit is het wel, maar dan toch zeker niet voor kleine. Het is ook voor U, indien U zo gelukkig was tevens kind te blijven, en tevens nog een kind bent in de fotografie. Het is geschreven en getekend door Marten Toonder, er zijn foto's in van Annelies Romein en Paul Huf. Dit moet U iets zeggen. Jan Wolfgang gaf fototechnische adviezen en de gehele idee was van Angelo Arens. Op voortreffelijke wijze worden hier de fouten geïllustreerd die de beginner maken kan en hij die een tekenfilm waardeert, zal evenzeer van dit boekje genieten. Bekijk het beslist eens. En lees het. Dit is eindelijk eens anders dan anders.

Nieuws van Film en Foto 1952

Wie achter feiten en gebeurtenissen aan holt, doet vaak onvruchtbaar en verdrietig werk, en raakt niettemin buiten adem.
Men moet daarom van ons géén compleet verslag verwachten van al wat op „Film en Foto '52" is gewéést aan lezingen, demonstraties, filmvertoningen; hoe belangrijk heel het gebeuren ook was. Veel daarvan geeft mogelijkheden om er op vóórt te bouwen; en we komen er dus vanzelf wel op terug.
Wél heeft het zin om uitvoerig te berichten omtrent het *nieuws* dat men bood. Daarbij deze opmerking vooraf, die in andere woorden reeds meermalen in dit blad geplaatst werd: wij moeten het niet krijgen als in de auto-industrie, waar vele grote fabrieken zich gedrongen of gedwongen voelen om elk jaar pertinent en principieel met een nieuw model te komen. Als men dat bij de camerabouw e.d. óók ging doen en we straks zouden gaan praten over de verschillen van het Rolleiflex-model van 1955 ten opzichte van model '54, dan zouden we radicaal op de verkeerde weg zijn. En als we nu in het vervolg van dit verhaal enthousiast gaan praten over het NIEUWS, waarnaar wij naarstig gezocht hebben, dan moeten we beginnen met wederom te constateren, dat het *prettigste nieuws* het volgende is: er zijn camera's, vergroters, hulpmiddelen, projectoren die al jaren geleden op de markt werden gebracht, en die nu nóg de aandacht vragen; die zó goed bleken te zijn en zo wel doordacht geconstrueerd, dat er in een reeks van jaren maar heel weinig aan verbeterd worden kon.

JUWELEN VAN CAMERA'S

In een volgorde van ál naar het uitkomt; in de hoop niets belangrijks vergeten te hebben; in de zekerheid van dit of dat te hebben vergeten.....
En heel onverwachts beginnend: met een volkomen ouderwetse *houten reiscamera*, compleet met hoek-cassetten, welke door de fa Holst op de Photokina werd ontdekt en nu ingevoerd. Kwadratisch, voor formaat 9 x 12, met ál de voordelen van deze camera: verstelbare lensplank, matglas zwenkbaar in vele richtingen.
Leica IF: practisch gelijk aan de IC, maar met synchronisatie-mogelijkheden voor flits. En met de knop die van het geheugen de taak overneemt om te onthouden of het toestel met kleurenfilm of zwart-wit geladen is, en van welke gevoeligheid (in DIN of ASA).
De *Rolleiflex* en *Rolleicord* hebben een nieuw hulpmiddel gekregen: een instelknop voor de wintermaanden, als men het toestel met handschoenen aan of met blauw-van-de-koude-vingers behandelen wil. Dezelfde knop geeft de mogelijkheid om naar vören te laten komen of men ortho, pan, daglicht-kleur of kunstlicht-kleur in het toestel heeft gedaan.
De *Futura S* verschilt van het vorige model in zoverre dat het extra objectief niet half, maar vol gekoppeld is. Verder: volledig gesynchroniseerd. Een afbeelding in nr 6 van FOTO. Belangrijker nog de nieuwe télé-optiek: de *Trilon* van 7 cm met de lichtsterkte van F : 1,5!
Exakta en Exakta-Varex: zie over deze camera's weer het vorige nummer van FOTO. Aangekondigd wordt: de Exakta 6 x 6. Die gaat er anders uizien dan de reeds aanwezige, maar het principe en het systeem blijven natuurlijk dezelfde. Eind van het jaar leverbaar.
De *Meister-Korelle* = de oude Reflex-Korelle, maar verbeterd. Dat model had één bezwaar: voor het spannen van de gordijnsluiter werd een koordje gebruikt en de opwindknop moest men twee maal ronddraaien. Het gaf wel eens bezwaren. Die nu opgelost zijn: zie de bespreking, afzonderlijk, in dit nummer.
De *Ikoflex IIa* (van Zeiss-Ikon): bijzonder is dat de sluiter nu wordt gespannen tijdens de filmtransport; de instelling geschiedt nu via tandwieltjes: tijd en diafragma zijn van bovenaf leesbaar. Twee plezierige „bij-dingen": de voorzetlenzen voor dichtbij-opnemingen (de Proxaren) zijn gecombineerd in één vatting. De beide polarisatie-filters evenéens, en als men aan het zoekerfilter draait, gaat het camerafilter dezelfde stand innemen. Voor afbeeldingen van de camera: zie het vorige nummer.
Ook voor de *Contina*: kleinformaat-camera in eenvoudiger uitvoering, d.w.z. wél met ingebouwde, maar niet met gekóppelde afstandsmeter. Leverbaar met Novar F : 3,5 in Prontor SV, of met Tessar in Compur S.
Voor de *Contax*: twee nieuwe reflex-inrichtingen, te gebruiken bij de objectieven van langere brandpuntsafstand: *Flektoskop* en *Panflex*.
De *Contax S* heeft alreeds zéér veel tongen in beweging gebracht. Pennen óók: in het A.N.P.-verslag van de tentoonstelling werd gezegd dat de Zeiss-Ikon-fabrieken naar Stuttgart waren verplaatst. Dat klopt niet: men begrijpt dat bij een combinatie als Zeiss-Ikon het beroemde „ijzeren gordijn" dwars door de onderlinge samenhang gevallen is. De Contax S komt uit Jena, dus van de ándere kant. Men weet de bijzonderheden al: een zichtbaar beeld op ware grootte, zonder parallax en niet spiegel-verkeerd; rechtstreeks instelbaar tot om en bij 35 cm. Een reeks van lenzen is er bij verkrijgbaar, tot 50 cm toe; en een plezierige mogelijkheid is geschapen doordat men bereid is om elke geschikte lens voor enkele rijksdaalders de bekende bajonetschroef te geven, zodat deze op de camera gebruikt kan worden.
De *Iloca*-camera's zijn in verschillende nieuwe modellen gekomen; het vorige nummer bespreekt ze uitvoerig.
Agfa: nieuw is de *Solinette*, afgebeeld en uitvoerig bekeken in het vorige nummer. Ze zullen beroemd worden door hun instelling via een „Schneckengang", of hoe dat dan in het Nederlands heten moet (van „Archimedesgang" snapt niemand iets). Men is vooral trots op de Apotar F : 3,5. Sluiter: Prontor SV. In September leverbaar. En: naast de Billy-Record komt een nieuwe *Record*-serie. Nieuw (en prachtig) is verder de *Isolette III*: met een plezierig-heldere meet-zoeker; met Solinar in Compur S of de goede Apotar in Prontor SV. De scherptediepte kan men aflezen. Óók leverbaar in September.
De *Akarex*, die Animex importeert, is een kleinformaat-camera in een uitvoering van licht metaal. Via een hefboom spant de sluiter en wordt de film getransporteerd. Vooral mooi bij dit toestel is de Télé-Xenar van Schneider. Met spiegelreflex. De camera heeft een centrale sluiter.
De Robot komt heel binnenkort in een nieuwere uitvoering: de *Robot Star*. Men kent het principe van deze „filmende kleinformaat-camera"; het blijkt echter dat er véél meer mogelijkheden in schuilen dan men veelal vermoedt. Over die mogelijkheden komt t.z.t. een uitvoerig verhaal. De Star heeft dit verschil: men kan nu behalve de speciale cassette óók alle patronen benutten. En: de film in de camera terugspoelen.
Voigtländer trekt de aandacht met twee nieuwe camera's. Eerst de *Vitessa*: kleinformaat. Twéé deurtjes gaan open bij het in-stelling-brengen van het objectief en tevens gaat bij dat openen een flinke drukknop op zijn plaats. Een camera, geschikt om snel mee te werken, en lichtsterk bovendien; uitgerust met de Ultron F : 2 in Compur R. Voorts de *Prominent*: ook kleinformaat en leverbaar met de optiek Nokton F : 1,5 — 50 mm. Bijzonder is voorts de dubbele lamellensluiter. Wetend dat zo'n sluiter, ouder geworden, wel eens lekt, heeft men er twéé in gebouwd. De achterste gaat reeds open bij de minste druk op de sluiterknop. Optiek, via bajonet-vatting, uitwisselbaar.

SMALFILM 8

Enkele bijzondere nieuwe camera's; enkele nieuwe, plezierige projectoren:
De *Movikon 8* is in het Juni-nummer reeds afgebeeld. In tegenstelling met de eerste 8 mm Movikon heeft deze de spoeltjes voor dubbel 8. En een *liggende* vorm, als een kleinformaat-camera. De voortbeweging van de film geschiedt zonder extra hulpmiddelen, alléén de grijper zorgt daarvoor. Het in- en omleggen geschiedt in een oogwenk, als men er even aan gewend is. De optiek is F : 1,9 (Movitar), instelbaar tot zelfs 20 cm. Met een brandpuntsafstand van 10 mm wordt een grote hoek bestreken, wat vaak voordelen geven kan; en wat bewerkt dat de scherptediepte bij volle opening voldoende is van oneindig tot ca 1,5 meter, indien men instelt op de beroemde rode punt van Zeiss-Ikon. Snelheid: 16 beeldjes én enkelbeeld. En men kan er tevens allerlei „bijbehoor" bij verkrijgen: een titelapparaat bv., waar de camera met een schroef muurvast aan wordt bevestigd. Een voorzetlens

is overbodig: de instelling gaat immers tot 20 cm. Dit titel-apparaat, voorzien van een extra balg, wordt compendium; kan maskers bevatten als sleutelgaten en zo meer. Zónder balg en mét aanschroefbare verlichtingsapparatuur kan er met kunstlicht mee gewerkt worden, en die lampenhouder kan evenéens met diezelfde schroef aan de camera worden bevestigd. Men ziet: er is aan véél gedacht.
De *Cinéric* van *Ericson* is een uiterst lichtsterke projector, in koffervorm, voor de 8. Heeft een 500 Watt-lamp, optiek F : 1,45 en armen voor 120 m-spoelen. De fabriek staat bekend om zijn goede 16 mm-apparatuur voor geluidsfilm; dit kleine ding móét dus ook goed zijn.
Blaupunkt maakt zowaar een 8 mm camera. En iets bijzonders: zwaar en dus rustig in de hand liggend, en uitgerust met Rodenstock optiek F : 1,9 fix-focus. Dat kan door de brandpuntsafstand van 10 mm. De camera is bedoeld voor de Movex-cassette van enkel-8.
Dralowid kwam voorheen met een projector die wel wat té eenvoudig was, al had die beslist enthousiaste gebruikers. Nu een zéér plezierig ding: de III/8. In koffer; zeer licht van gewicht. De bekleding kan men kiezen uit allerlei prettige kleuren: groen, rood, blauw. Bij het projecteren steekt er geen onderdeel buiten de koffer; de bediening geschiedt geheel met gesloten deksel; de loop is practisch geruisloos. De lamp is van het „lage-spanning-type": 60 Watt, 15 Volt. Bij het inschakelen krijgt éérst de lamp de halve spanning; dan wordt de motor aangezet en wordt tevens de lampspanning tot het normale opgevoerd. Ook de prijs is een verrassing.
De fa Tesler importeert de *De Jur 8*; geen Franse, maar een Amerikaanse camera uit de Staat N.Y. (De Jur-Amsco). Er is in Nederland zo een enkele De Jur-projector (met een lamp voor 1000 Watt en bijzondere lichtsterkte) in gebruik, tot grote tevredenheid van de bezitter; en ook wie straks één van de kleine serie van deze camera's zal bezitten, zal zich zelf gelukwensen. Het zijn de De Jur 8-Citation: ze hebben cassettevulling, vier snelheden (12—16—24—48), Berthiot optiek of andere, en een zéér prettig uiterlijk.
De *Revere*-camera's voor 8 mm moeten nog komen, maar zullen niet lang laten wachten. Fijn is de *Revere Ranger 8*, met Wollensack Ciné-Raptar F : 2,8 — 15 mm. Maar deze camera wijkt niet veel van de gebruikelijke af, wat vorm en bouw betreft.
Wel de *Revere Fifty-four*: daar is het objectief diep in de camera weggebouwd; een Wollensacklensje van F : 2,8, en de ruimte vóór de lens is benut om er een klein maar goed compendium van te maken! Heel bijzonder. In de zoeker kan men zien of dat compendium open of gesloten is.
Als laatste: wat *Kodak* aankondigt als de grote verrassing van 1952: de *„Brownie-Movie-camera"*. Héél licht in gewicht; dat zou bij een ander model een bezwaar of zelfs een fout kunnen zijn; maar deze smalfilm-8-Brownie ligt tóch rustig in de hand. Uitgerust met een raamzoeker die aan niemand moeilijkheden zal geven en met de goede optiek Ciné-Ektanon F : 2,7 is de camera wérkelijk een verrassing; óók wat de prijs betreft.

STEREO

Er is een tijd geweest dat de stereo óók in Nederland populair was: het was de tijd van de series stereobeelden over ál wat interessant was in deze wereld. Het plezier daarvan is er in 1952 nog volstrekt niet af: als we bij toeval zo'n heerlijk mahoniehouten kastje met de ouderwetse foto's er bij in handen krijgen, dan kunnen we er ons bést urenlang mee vermaken. Destijds waren ook de foto-amateurs die zelf hun stereo's vervaardigden, niet gering in aantal. Zoals met zoveél dingen: dat was eigenlijk ineens uit; al zijn er steeds getrouwen gebleven en nieuwe enthousiaste werkers gekomen.
Nu weet men, dat er naarstig gezocht wordt naar de mogelijkheden om het stereobeeld in de bioscoop te brengen. En tevens lijkt het, dat er een nieuwe golf van belangstelling komt voor het *fotobeeld* in stereo. In het buitenland (U.S.A., Engeland) is dat reeds lang het geval.
Waarom dan bij ons niet?
„Het is heel simpel", zeggen de importeurs van de *Iloca Stereo*: „De eenvoudigste reden is, dat er niet voldoende keus was in camera's, en speciaal in goede camera's tegen schappelijke prijs." Van deze nieuwe stereocamera verwacht men dan ook beslist veel. (Beeldformaat 24 x 23; brandpunt 3,5 cm). Wanneer men alleen met de camera zou komen, zou de zaak nog incompleet zijn. Maar nu is er tevens te krijgen (voor hetzelfde formaat dus) de *Radar Standaard Stereokijker*. Het diabeeld hierin wordt verlicht via twee batterijtjes; men is dus onafhankelijk van de sterkte en de kleur van het daglicht, en dat is alleen maar plezierig. En verder hoort bij de camera de *Diatom*-projector. Dit toestel lijkt wel wat op een in lichte kleur geëmailleerde beschuitbus, met natuurlijk een lamp er in en twee objectieven (5 cm, F : 2,8). Overigens zit hier binnenin natuurlijk een fijn-geconstrueerd optisch systeem, waardoor beide deelbeelden gelijkmatig worden verlicht: een eerste eis. Een tweede type is lichtsterker en heeft mechanische koeling, maar het volume is niet véél groter. We hoorden nog, dat dit toestel bij dozijnen naar Amerika gaat.
Ook de *Exakta*, universeel apparaat geworden, is thans te gebruiken voor de stereo. Men heeft dan een voorzetstuk nodig en een speciale stereozoeker. Het formaat dat men dan krijgt is iets minder dan de helft van 24 x 36, en het is hóógformaat. We hadden daar even bezwaren tegen, maar zagen een serie foto's in kleuren waar men van dit staand formaat een practisch, zelfs prachtig gebruik had gemaakt. Bij de Exakta wordt ook een „Vielzweckgerät" geleverd. (Weet U daar een goede vertaling voor?) Dit „Gerät" kan evenéens dienen voor het maken van stereo-opnamen, volgens de bekende schuifmethode; dus alleen dienstig voor stilstaande objecten.
Een heel andere toepassing van de stereo is de *Lentic* camera. Men maakt er de bekende „raster-diepte"-foto's mee; nu eens weer volgens een andere methode dan die van Bonnet. Het is voor ingewijden zeer interessant om hier te zien hoe men tot een goed resultaat wist te komen zonder met de patenten van Bonnet in strijd te zijn. Zes lenzen heeft de camera, naast elkander gemonteerd; we maken dus (snel achtereen) zes opnemingen op formaat 6 x 6, en we kunnen twee complete opnemingen doen op één gewone rolfilm. De zes beeldjes worden dan vergroot tot één gezamenlijk beeld. Een volautomatisch toestel zorgt daarvoor; het raam dat het gevoelig materiaal bevat zwenkt ten opzichte van zijn eigen as langs electrische weg. Is dit beeld ontwikkeld, dan wordt er de „screen" voor geplaatst, die in niets afwijkt van het nu reeds bekende Bonnet-raster. De camera die men nu toont is een portable model; de portretcamera voor ateliers komt later. Men voorziet een toepassing vooral op het terrein van de reclame, maar ook voor het wetenschappelijk doel.
En dan is er als stereo-*smalfilm* de reeds aangekondigde voorzetapparatuur voor de *Paillard*. Laat ons dadelijk beginnen met de bezwaren te noemen: staand formaat, gedeeld filmbeeld, dus zéker niet voor grote ruimten. Dit neemt niet weg dat er velen met onverdeeld genoegen naar het kleine scherm zaten te kijken, en dat men deze Paillard-apparatuur beslist gebruiken kan, zowel in de huiskamer als voor wetenschappelijk werk en onderzoekingen.
Maar wat ons opvalt is dat men bij ál deze stereo-outfit practisch geen rekening heeft gehouden met hetgeen men toch in de loop der jaren aan speciale „wetten" heeft ontdekt. In de aanvang van dit hoofdstukje spraken wij van de toepassingen in verleden tijd; toen was het o.a. onze bekende Van Albada, die in vele artikelen en lezingen over de eisen van het stereo-beeld geschreven en gesproken heeft; Wim Berssenbrugge schreef er een voortreffelijk boekje over, in déze jaren is het weer o.a. Dr Reynders die er nieuw licht over schijnen liet; en niettemin heeft men zich bij de constructie van vele nieuwe stereodingen niets van ál hetgeen zij vonden, aangetrokken. Zo komt men dus nog steeds tot de bekende fouten als: een sterk overdreven effect (dat in het begin wel grappig aandoet, maar spoedig storen zal) en de grieselígheid van geamputeerde bewegende ledematen.
Dus bezwaren? Absoluut.
Maar laten we die bezwaren naar de juiste proporties terugbrengen: voorlopig zijn we blij met deze nieuwe opbloei van de stereo en met de nieuwe apparatuur. Óók in de vorm waarin onze deze nu wordt aangeboden is ze ongetwijfeld waardevol.

ELECTROFLITS

Odin uit Nijmegen (de mensen van de Leica) importeren sinds zeer kort de *Protechnica*, die uit Stuttgart komt. Gegevens: een schakeling die het mogelijk maakt om te kiezen tussen 200, 150 of 80 Joule; in dat laatste geval is het apparaat binnen 2 sec opgeladen. Gewicht niet meer dan 4 kg. De bekleding is van zacht leer, en die bekleding is zowaar van binnen met rubber gevoerd. Een vrouwelijk reportagefotograaf vond deze combinatie ideaal. De reflector is gedekt met plexiglas, lijkt op het eerste gezicht zeer breekbaar en is het natuurlijk niet. Ook het oplaad-apparaat is klein van vorm.
De *Elmed Meisterblitz* (imp.: Meijlink) is opgevolgd door de Meisterblitz II. De belangrijkste technische gegevens zijn: een netto lichtopbrengst van 225 Joule, gewicht 4,5 kg, aanlooptijd ca 5 seconden. Het belangrijkste verschil met de I is: het eigenlijke toestel kan uit zijn koffer worden genomen, het oplaadapparaat wordt er afgehaakt: het geheel is dan lichter en eenvoudiger mee te voeren. Om in de practijk de lichtsterkte te toetsen heeft fotograaf Jan Kreye uit Hengelo (O.) er mee gewerkt in Redley's Ice Circus, die enorm donkere tent. Het bleek mogelijk om héél die ijsvlakte daarin, met alle medespelenden er op „uit te verlichten".

De *Multiblitz* (imp.: Heynderickx) kan thans geleverd worden met een nieuw, vergroot aggregaat. De capaciteit wordt dan 800 Joule; ook het gewicht van de complete apparatuur is dan uiteraard vergroot. Het wordt dus meer een atelier-installatie; men kan er verschillende lampen, tot 8 stuks toe, op aansluiten; de lichthoeveelheid wordt dan uiteraard over deze lampen verdeeld. De grote lichtsterkte heeft vooral óók zijn voordelen bij de kleurenfotografie. Een vernieuwing is er verder bij de indicator; bij het opladen gaat deze niet langzaam aangloeien, maar flikkeren; en als dáár een constante beweging verkregen is, kan men gaan werken.
Nieuw zijn van *Blaupunkt* (imp.: Vos) de *Ultrablitz Favorit* en *Amateur II*. De laatste weegt 1,6 kg, heeft een capaciteit van 80 Joule en een belichtingstijd van 1/2000 sec, terwijl de prijs beneden *f* 300,— ligt. De Favorit is 3 kg lichter geworden, vergeleken met het reportermodel. Er is één schakelaar voor het overgaan van lichtnet op accu en geen gevaar van doorslaan bij die handeling; er is de mogelijkheid van aansluiting van een tweede lamp; de lampstaaf is in hoogte verstelbaar. Capaciteit 150 Joule; belichtingstijd 1/1000 sec.
Animex heeft op dit gebied als nieuws: de *Color Superblitz* van VKS en de *Amateur Superblitz*. Als bijzondere bijzonderheid: een belichtingstijd van 1/500 sec. De Color heeft een capaciteit van 200 Joule en weegt 3,7 kg; het amateurtoestel een capaciteit van 160 Joule.
Foka, Rotterdam, ten slotte komt met de *Witron* van *Paffrath & Kemper*, Keulen. Twee uitvoeringen: de eerste voor een netspanning van ca 150 óf 220 V, de tweede voor beide. Het gewicht is zéér gering (naar verhouding): een paar pond; het is een metalen huis met afgeronde hoeken en in vorm enigszins aangepast aan de vorm van de heup waar het apparaat tegen rusten zal. De belichtingstijd is 1/500 sec; de lamp krijgt 100 WS; in de practijk bleek dat men bij „normale" gevallen de goede resultaten krijgt als men werkt met 1/200 sec en met F : 8 of F : 11.

GELUIDSPROJECTOREN VOOR SMALFILM

Natuurlijk trekt een grote geluidsprojector op een tentoonstelling méér de aandacht dan een klein cameraatje, louter door zijn volume! Maar ook wanneer we de zaak wat nader bezien, blijft de indruk staan, dat men aan de *grote* geluidsprojectoren voor *smalfilm* toch wel *bijzonder veel aandacht* gegeven heeft.
Daar staat dan allereerst de nieuwe *Philips* Projector EL 5000; kort en goed een verrassing. De bouw is zelfs min of meer revolutionnair: wie zou menen dat geluidssmalfilm-apparaten (net als bv. de fiets) zo ongeveer hun uiteindelijke vorm al hebben gekregen, zal verrast staan: er zijn veel nieuwe gedachten in dit toestel verwerkt. Het totaal is robuust geworden, het is géén toestelletje om zoëven mee te nemen; men is wel op auto-vervoer aangewezen. Er is eerst de projector zelf, met de versterker daaronder; dan de luidspreker-koffer die bij het openen uiteen valt in twee speakers, en bovendien nog snoeren, omroller en plakpers bevat; ten derde de trafo in universele uitvoering. De lichtsterkte is enorm. Het is nu langzamerhand wel algemeen bekend dat het er bij zulke apparaten niet op aan komt hoeveel licht er *in* zit, maar hoeveel licht er *uit* komt; het is dus meer een zaak van het optische systeem dan van het aantal Watts dat de projector verbruikt. In dat optische systeem doet o.a. een zeer lichtsterke condensor mee, en verder een projectie-objectief van de „Oude Delft" met een lichtsterkte van F : 1,5. Ook de vlinder (die zowaar gelijktijdig als ventilator dienst doet, wat wéér een vondst is) werkt mee tot het bereiken van een zo gunstig mogelijk resultaat: 67 pct van het licht laat deze door. En geheel nieuw is ook de projectielamp. Men kent de smalfilmlampen van Philips die in deze Wattage meestal recht-uit-recht-aan zijn. De nieuwe lamp van 750 Watt, speciaal voor dit toestel, is om het filament bolvormig, en heeft een ingebouwde hulpspiegel. Dat geeft weer allerlei voordelen die lichtwinst betekenen. Want bij verwisselen van de lamp krijgen we dus meteen een nieuwe spiegel, en het licht dat de hulpspiegel terugkaatst behoeft hier niet tweemaal de glaswand te passeren. Ook de versterker heeft prettige dingen. Men moet zich de werking er van maar eens laten uitleggen; kort en goed gezegd: er zitten 12 kleine buisjes in, waarvan men er desnóóds een-stuk-of-wat kan missen; de toonlamp heeft geen voedingskabel, en dus ook daarin geen verlies. En, zoals we reeds zeiden: twéé luidsprekers. Het inleggen gaat heerlijk-gemakkelijk; anders gezegd: practisch-automatisch. De sprockets zijn groot van model en hebben 12 tandjes, waarvan er steeds 6 hun werk doen. En dan nog het voortbewegingssysteem: geen grijper en geen Malthezer kruis, maar een soort nokkensysteem; dat systeem met die grote sprockets maakt het mogelijk om óók films met een slechte perforatiestrook alsnog te projecteren. Zo heeft deze projector nog meer plezierige hoedanigheden; en ook de prijs zal (zegt de heer De Korte) meevallen als men de kwaliteit in aanmerking neemt.

Dan de nieuwe *Hortson* in koffervorm. Een héél goede naam heeft de Hortson in Nederland verworven; het toestel staat op zijn bekende zuil in verschillende plaatsen vast opgesteld. Dit nieuwe koffermodel heeft uiterlijk een ander aanzien gekregen, lijkt ook meer bedoeld om mee op reis te gaan, al kan men het natuurlijk evenéens een vaste plek geven. Innerlijk is er niet veel veranderd; behouden zijn de 1250-Watt-lamp, het circulerende olie-systeem (olie wordt opgepompt en naar alle bewegende delen gevoerd), het Berthiot-objectief als standaard-model en het 8-delige Maltheser kruis. Maar dit nieuwe koffer-type heeft iets bijzonders in zijn ármen: de mogelijkheid om er spoelen voor 1500 meter op te bevestigen! Dat betekent: een ononderbroken projectie van ruim twee uren. Dat is prachtig voor de vertoning van smal-copieën van speelfilms; het onderbreken daarvan (meestal op een zéér spannend ogenblik immers!) is nu vermeden. Natuurlijk had men, toen men dit ging uitvoeren, méér te doen dan simpelweg die armen te verlengen; die kilometers film gaven hun eigen moeilijkheden. Ze zijn radicaal opgelost door de ingenieuze constructie van een afreminrichting, en door de opwikkelspoel zijn eigen motortje te geven.

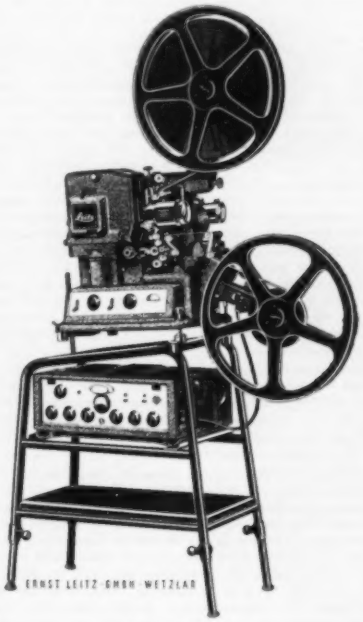

De Leitz G 1

Leitz kondigt de nieuwe geluidssmalfilm-apparatuur aan als: 16 mm theater-machines. En dat zijn ze. Reeds in 1935 begon men met het ontwerp er van; nu staan ze klaar om geplaatst te worden op de grote passagiersschepen, in verenigingslokalen, in bioscoopcabines: de G 1, de G 1 T (T = Theater) en de G 1 S (iets minder lichtsterk, iets goedkoper, en daarbij practisch geruisloos, dus bestemd voor die gevallen, waar de apparatuur in de zaal zelf moet worden opgesteld). Deze Leitz-projectoren hebben een lamp van „maar" 400 Watt. De Wattage zegt natuurlijk weer niets aangaande de lichtsterkte (zoals men nog wel meent); belangrijker zijn de mededelingen dat er een speciaal-ontworpen lamp-type gebruikt wordt voor 20 Volt-20 Amp.; belangrijk is verder de uitvoering van heel het optisch systeem. U vindt er géén condensor in! De bundeling van het licht geschiedt door een grote holle asphérische spiegel. De vlinder werkt er eveneens aan mee om een goed rendement te krijgen: die heeft twee zeer kleine bladen. Moeten we nog zeggen dat men niet zó-maar de bladen van de vlinder kleiner kan maken ten bate van de lichtopbrengst? Heel het voortbewegingsmechanisme moet daaraan aangepast zijn; het ruksgewijs transporteren van de filmband moet nu in zéér korte perioden ge-

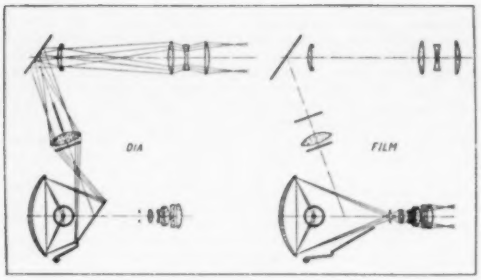

Stralengang G 1

schieden. Licht, méér licht: dús een optiek met een lichtsterkte van F : 1,5 (van 5, 6 of 7 cm); dat is toch óók wel zo ongeveer het maximum. Natuurlijk Leitz-optiek. Die voortbeweging van de film geschiedt via een 8-bladig Maltheser kruis; en in die voortbeweging schuilt voornamelijk het verschil tussen de modellen T en S. Bij het laatste type neemt men de perioden iets, iéts langer; dat kost dus wát licht, maar geruisloze gang is soms óók van waarde. Een pracht van een vliegwiel zorgt voor een gelijkmatige loop van de film, als die de toonkop passeert. Voor zover de operateur er bij moet kunnen, kan hij de onderdelen open leggen en uit elkander nemen zonder daar één stukje gereedschap voor te gebruiken; hoogstens heeft men (bij de versterker) een muntstuk nodig. Iets héél aparts: terzij is een dia-inrichting aangebracht; via een handle wijzigt men de gang der lichtstralen, zodat men met hetzelfde toestel dia's 5 x 5 vertonen kan. Het geluidsgedeelte is door Telefunken gebouwd, naar aanwijzingen van Leitz. Er is niet één luidspreker: er zijn er vier, alle nauwkeurig gericht en elk een deel van de ruimte voor zijn rekening nemend. Proeven met dit systeem in zalen met zeer slechte accoustiek leverden verrassende resultaten.

De *Ampro* is er in twee nieuwe, d.w.z. iets afwijkende modellen. Allereerst de Stylist-convertable, die stom is, maar t.z.t. door het aanzetten van het geluidsgedeelte stem kan krijgen. Dan de Premier-30; het verschil met het model Premier-20 is voornamelijk, dat men het vliegwiel aan de andere zijde heeft geplaatst. Het inleggen (éven lastig bij de 20) is dus gemakkelijker geworden.

De *B T H*-projector heeft onze aandacht vooral omdat men deze krijgen kan, voorzien van de „koudlichtlamp", die geen koeling behoeft. Nu is het allernieuwste model, leverbaar met deze lamp, het no B T H 401. Men heeft wellicht de neiging om deze nieuwe projector voorbij te lopen, tot men de kwaliteiten er van tóch ontdekt. Voordelen: zeer gemakkelijke bediening; compacte bouw; slechts één sprocket voor op- en afwikkelen. De kwikdamp-lamp geeft een lichtstroom van 500 lm. Gewicht: 17¼ kg; gemakkelijk vervoerbaar dus; draagbaar met één hand. De projector bestaat eigenlijk uit enkele „units", die men met een paar schroeven tot een compleet iets combineren kan en gemakkelijk weer uiteen kan nemen. De geluidsweergave via een versterker van 50 Watt output en twee luidsprekers, boven elkander gemonteerd. Geluidsweergave uitstekend.

En tegenover deze grote zaalprojectoren die dingetjes, als de *Sofil Minor*. Totaal-gewicht van beide koffertjes: 12½ kg. Natuurlijk niet bedoeld voor grote zalen. Maar daar buiten zijn er plaatsen te over, waar er werk is voor een volwaardige geluidsprojector van kleinere capaciteiten.

En een tweede: de *Movie Mite*. Typisch weer bedoeld voor een auditorium van 40 tot 80 mensen. Dat lijkt weinig, maar uit onze eigen practijk weten wij dat zéér veel filmvoorstellingen gegeven worden voor een auditorium dat niet groter is. Een goede zaalprojector kan het werk dan natuurlijk doen, maar is in vele gevallen niet vereist. Men sleept dan vele kilo's aan gewicht mee, die overbodig zijn. Met andere woorden: er is plaats voor deze goede kleine projectoren-met-geluid nàást de grote; en door deze apparatuur worden de mogelijkheden met smalfilm weer vergroot.

En dan uiteraard het grote nieuws van de *magnetische toonband*. Animex toont de Filmo Sound 202 van *Bell & Howell*. Toen de eerste berichten kwamen hebben velen gedacht aan een April-mop of iets dergelijks. Maar de „Magnetic Sound Movies" zijn werkelijkheid!

Van links naar rechts: optische geluidsband, optisch plus magnetisch, alleen magnetisch

Zo heel wonderlijk is dat nu ook weer niet, sinds het voldoende is om een magnetische band met ca 19 cm per seconde te laten draaien. Toen dit eenmaal bereikt was, lag de combinatie met de filmband natuurlijk voor de hand. Zelfs films, die met 16 beeldjes zijn *gemaakt*, kunnen *afsnog* in geluidsfilms worden omgezet. In zo'n geval heeft men natuurlijk veelal te doen met twee rijen perforatie; de film moet dan gecopieerd worden en deze copie kan men aan het laboratorium geven voor het aanbrengen van de „sound-stripe". Er is ook de mogelijkheid dat men uitgaat van een film die reeds een optische geluidsband heeft. Tussen beeld en toonspoor is dan nog een kleine ruimte, maar breed genoeg voor het aanbrengen van een „half-track soundstripe". De magneetband is in dat geval slechts op halve breedte, maar ook hier kan men een geluidsweergave verwachten die critiek verdragen kan. En nu de projector, de 202: door het omzetten

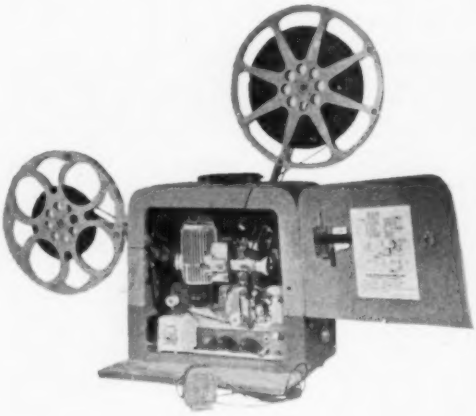

Filmosound 202

van één handle tast men in plaats van het optische spoor de magnetische band af. Aan de projector is verder een microfoon geschakeld, zodat hetzelfde apparaat dienst kan doen voor de geluids-*optekening*! Begint U een idee te krijgen van de verrassende, van de bijzondere, van de tot heden ongekende mogelijkheden? Men heeft bv. een film met buitenlands commentaar er op; op simpele wijze geeft men deze copie een tekst in het Nederlands, terwijl toch de originele geluidsband behouden blijft. Of men heeft een industriefilm laten maken, waarop nu het commentaar komt, die zich richt tot de vertegenwoordigers van de firma; heeft de film zijn dienst gedaan, dan wordt het geluid uitgeveegd en een nieuwe tekst wordt vastgelegd op dezelfde band, waarin men zich richt tot de klanten. Zichier slechts twee voorbeelden van de méér dan 1001 mogelijkheden.

Vertegenwoordiger Piet Köhler van Animex gebruikte in zijn enthousiasme een nogal gewaagde beeldspraak, dat dit nieuwe magneetbandje de drempel zou zijn naar een terrein vol geheel nieuwe uitzichten. Als men dit letterlijk neemt, is het wel een héél smal drempeltje; maar inderdaad: wat kan er nu plotseling allemaal gebeuren?

SPECIALE APPARATUUR

Speciale apparatuur: toestellen die dienst kunnen doen in bijzondere gevallen, als men het een of ander wil bereiken dat niet met de normale apparatuur te verwezenlijken is.

De *High-Speed-Camera* en de High-Speed-Ultra van de *M. G. D.co* uit Grenoble: drie modellen. Het eerste is in staat om 3000 tot 4500 beeldjes per seconde te maken; het tweede maakt in die tijd 20.000; de Ultra-camera geeft 75.000 tot 100.000.....! Lading voor model no 1: 30 meter doodgewone smalfilm, zonder speciale beeldrager en zonder bijzondere preparatie; de Ultra-camera daarentegen bevat 2 m normaalfilm. Van de vele negatiefjes kan men dan de belangrijkste vergrotenen; de smalfilm-opnamen kunnen desgewenst uiteraard óók geprojecteerd worden. Natuurlijk kan men geen sluiter zó construeren dat deze feilloos zal werken bij zulk een snelheid. Men heeft de oplossing gevonden door in een roterende trommel een groot aantal lensjes aan te brengen. Model 1 heeft 80 lensjes; het ultra-model niet minder dan 700. Ze zijn alle van het hart uit geplaatst, en bij het ultra-model in rijen van 3 naast elkaar. Wonderlijke dingen kan men er mee tonen: we zien bv. hoe een afgeschoten kogel zijn weg gaat door een glazen ballon; de ballon spat pas uiteen nádat de kogel al weer een belangrijke afstand heeft afgelegd.

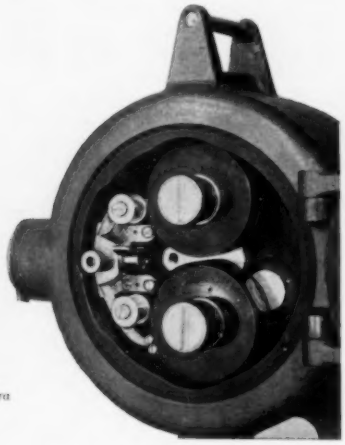

MGD 500
High Speed Camera

En iets dergelijks is de *Wollensak Fastax*. We hebben er in de voorbespreking reeds een afbeelding van gegeven en het geval gekarakteriseerd als: een electromotor met een camera er aan. Ook hier gaat 50 m smalfilm in, of (voor het andere model) eenzelfde lengte 8 mm film. Geprojecteerd met 16 beeldjes per sec is de vertraging dan 800-voudig, maximaal. Men is nl. in staat om het aantal beeldjes van 150 tot 14.000 te laten variëren. In deze camera is een roterend prisma gebouwd, dat het beeld, door de opnamelens gevormd, opvangt en doorlaat. Maar door een eenvoudig-ingenieuze constructie van dit prisma en van het voortbewegingsmechaniek van de film „wandelt" het beeld met de gevoelige laag méé tijdens de belichting. Het principe is niet nieuw, maar deze camera gewis wél, én goed.

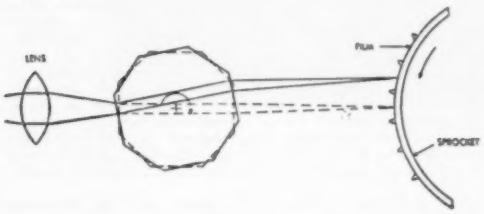

Stralengang met prisma

Roterende lenzentrommel

Ook *Kodak* heeft een *High-Speed camera*: opname-bereik tot 3000 beeldjes per sec, terwijl een model dat verwacht wordt een nog veel grotere capaciteit zal hebben. Kodak toonde ons een film, waarin opnamen zijn verwerkt die met deze camera werden gemaakt. Welk een mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek! Van een draaiende as vlogen regelmatig splintertjes af; er was een opname van grijpers die in nokken vallen, en waarbij duidelijk een afwijking geconstateerd kon worden: de grijper het éven weer los. Deze opnamen geschieden wederom op 16 mm film, en bij het nu reeds leverbare model is de vertraging, als men projecteert, ca 200 maal. „Microscopie du Temps" heet het filmpje, en een betere vergelijking is niet te vinden. De opnamen frappeerden ons óók nog door een andere eigenschap er van: door hun schoonheid. Zoals soms óók micro-foto's kunnen boeien door lijnwerking en vormen, zo ontdekt men hier evenzeer een nieuwe wonderlijke wereld, waar metaalsplinters als vlindertjes gaan zweven; en een beweging in een vloeistof wordt tot een abstracte film vol beeldmuziek.

Ganz iets anders, maar óók een bijzondere apparatuur, is de *Grant projector*, die Kinotechniek uit Londen naar hier brengt. Een toestel met vele mogelijkheden. Men legt onder in de lichtbak een plaat of een prent; in doorzicht wordt een beeld er van dan geworpen op een plaat, zodat men het voorbeeld, zonder veel tekentalent te hebben, kan na-tekenen; en de grootte van dat projectiebeeld kan men dan variëren van zeven maal groter tot zeven maal kleiner. Dat is nog niet alles; met behulp van een aparte lens-met-spiegels, de „outside viewer", kan men óók al datgene op de tekenplank projecteren dat zich in natura vóór het toestel bevindt. Een derde mogelijkheid is om reprografieën te maken (wederom in velerlei grootte) van allerlei voorbeelden. Vertekening, bv. van lucht-opnamen, kan men opheffen. Vooral bedoeld voor reclame-instituten en zo meer.

En weer iets anders is de *Onderwatercamera*, gecombineerd met de *Robot*. Juist een camera als de Robot is daar natuurlijk voor geschikt, en dan liefst model 48. Er hoeft aan het cameraluis niets gewijzigd te worden; men plaatst deze er eenvoudig in en schroeft het toestel vast. Het extra huis wordt dan gesloten met rubberringen er tussen; de Robot is dan tegen alle waterschade verzekerd. Men kan de zoeker van de camera blijven benutten en heeft bovendien nu een extra, groot vizier ter beschikking. De bediening geschiedt met twee grote knoppen, die duidelijke cijfers en letters hebben, zodat men onder water nog zien kan wat men doet.

De *Ukaphot II* hebben wij in het vorige nummer afgebeeld; nu was er één van de constructeurs van de firma, Herr Ohneseit, om de werking en de mogelijkheden te verklaren. Inderdaad, zoals we zeiden: een reuzen-Rollei; maar wat nog niet verteld werd: dit is een camera die geladen wordt met het Gevaert omkeerpapier, in rollen van 30 m. Dat betekent: 330 briefkaarten, die men (voor pasjes en zo) echter óók in vieren delen kan. Het afsnijden van het papier gebeurt in de camera, en er is een beveiliging aangebracht, dat men géén nieuw materiaal kan voordraaien, voordat men het snijmes heeft gebruikt. Het toestel heeft een pracht van een parallax-opheffing. Schneider optiek F : 4,5 — 18 cm en Compur-sluiter. Er hoort verder een ontwikkeltank bij, een laboratorium in het klein, waar men in acht minuten heel het proces van het omkeren van het papierbeeld kan verrichten, en dan nog precies dertig seconden nodig heeft voor het drogen. Het eerste bad in de tank wordt met een waterbad verwarmd en de temperatuur daarvan weer met een thermostaat geregeld.

De *Dia-Duplimat van Gevaert-Kindermann*: de heer Landsman van Gevaert heeft ons deze vol-automatische apparatuur vol trots laten zien. Het toestel is vooral gedacht om te gebruiken in de medische fotografie, al zijn er daarbuiten ongetwijfeld óók mogelijkheden. Men kan er mee verkleinen, vergroten, projecteren en reproduceren: men maakt er 5 x 5

(Slot zie onderaan volgende bladz.)

Cifo statiefkop, eenvoudig en goed

Cifo flitshouder, goed werk

Cifo:

NEDERLANDS FABRIKAAT!

We konden in het vorige nummer een overzicht geven van wat men in Nederland fabriceert aan artikelen die met de fotografie te maken hebben; en we kwamen tot de gevolgtrekking dat het waarlijk nog niet zo weinig was, en dat deze productie aan belangrijkheid wint.
We hebben in de opsomming echter nog één bedrijf vergeten, en als aanvulling vragen we daar nu de speciale aandacht voor.
Het is het bedrijf van de drie gebroeders Baerts, die hun firma „CIFO" hebben genoemd, afgeleid van de woorden ciné en foto.
Het begin er van was in 1946, en het was een zeer eenvoudig begin: met één draaibank, in een hokje van 4 x 4. Er was in die tijd geen materiaal te krijgen, maar de gebroeders zijn begonnen met stofzuigerpijpen te kopen, waar ze flitsers van hebben gemaakt.....
Ze zijn, als zovelen die slaagden, van hun liefhebberij haast automatisch in het vak gerold; ze zitten uiteraard, zoals dat haast „normaal" is in het bedrijfsleven, volop in de zorgen; maar „Cifo" dráait, maakt allerlei plezierige apparaturen en levert vooral aan het buitenland.
Het was een verhaal dat we niet voor de éérste maal hoorden: het buitenland waardeert de producten veelal méér dan het eigen land dat doet.
Wordt het geen tijd dat daar enigszins wijziging in komt en behoren wij niet wat méér belangstelling voor eigen producten en eigen industrie op te brengen? Het is er verre van dat wij hier een eenzijdig: „Koopt Nederlandse waar!" zouden willen propageren; we zien meer heil in een gezonde uitwisseling van producten. Maar het is evenmin nodig, evenmin gezond, indien men haast principieel de eigen artikelen voorbij wandelt en deze overlaat aan dat buitenland.
Dat het buitenland allerlei foto-producten bij ons koopt moet toch iets zeggen! Want zij hebben geen enkele reden om ze bij óns te kopen, behalve omdat de spullen, die we leveren, *goed* zijn.
Het zijn geboren Amsterdammers die daar zitten in een echte Amsterdamse buurt: in de Gerard Doustraat. In hun werkplaats is geen ruimte onbezet gebleven, al is men al lang dat hokje van 4 x 4 m ontvlucht naar een ruimer pand. Maar ook déze ruimte is alweer te klein; het staat er vol met werkbanken en machines en het zijn een paar dozijn handen die werken aan de bouw van flitsers, zonnekappen, filmviewers, statiefkoppen, balhoofden, schijnwerpers en zo meer.
Wij wensen „Cifo" óók bij de verdere uitbouw succes.

★

De Fairchild Polaroid Oscilloscope Camera is een Amerikaans product, dat de beelden op de *kathodestraalbuis* letterlijk à la minute vastlegt. Het is al, herhaaldelijk nodig het beeld op de K.S.B. te fotograferen en evenzeer moet men vaak zeer snel over deze foto kunnen beschikken bij een vergelijkend of instellend onderzoek. Door nu deze eis te verenigen met het systeem van de 1-minuutcamera van Polaroid, heeft men 1 minuut na de opneming zijn foto in handen. Het apparaat kan door iedere leek worden bediend.

---

en 8,3 x 8,3 diapositieven mee van Röntgen-opnamen; men maakt vergrotingen van negatieven 9 x 12 tot kleinformaat; men projecteert er mee op de staande wand door het voorschakelen van een prisma; en bovenal: men kan er mee reproduceren en fotograferen in allerlei verhoudingen. De plaatsing van de vier opname-lampen is zo uitgekiend dat er practisch geen *schaduwwerking* ontstaat: een verkreukelde krant, op de tafel van het toestel gelegd, demonstreerde dit duidelijk! Op het eerste gezicht zou men menen dat die lampen volkomen foutief geplaatst zijn, want twee er van werpen hun licht volkomen horizontaal; de twee andere iets naar beneden. Een fout is het natuurlijk niet, maar een vondst. Ondanks de veelzijdigheid kan men het toestel gemakkelijk rustig-zittende bedienen. De beeldscherpte wordt automatisch ingesteld; belichtingen geschieden via een schakelklok.
Zeiss-Winkel maakt een pracht van een *Microfilm installatie*. Het doel: filmopnamen te maken via de microscoop; en de mogelijkheden: legio. Trillingvrij, gemonteerd op rubber kussens; de microscoop staat opgesteld op een speciale tafel. Een lage-Volt-lamp ên een super-hogedrukkwiklamp (voor donker-veld-verlichting e.d.) zijn de twee lichtbronnen; men draait aan een knop en werpt daarmee een spiegel om, zodat men van licht-karakteristiek kan wisselen. Het instellen gebeurt met één handbeweging; natuurlijk is er een occulair om in te stellen. Men kan opnemen op 16 mm óf op normaalfilm; dat is een kwestie van een extra cassette. En nu de vele mogelijkheden: men kan „gewoon" werken en naar verkiezing 16 of 24 beeldjes per seconde maken; men kan óók de „Raffung" toepassen tot 64.000-voudig; als men één beeldje maakt per uur. Want er is de keus: van 1 tot (normaal) 24 beeldjes per seconde; maar óók: van 1 tot 30 per minuut; en verder óók: van 1 tot 30 per úúr; alles volmaakt automatisch. Krijgt men een geringer aantal dan 4 per minuut, dan wordt in de tussentijd (wéér volkomen automatisch) de verlichting áán- en uitgeschakeld. Vier signaallampjes vertellen, door al of niet te branden, wat men weten moet omtrent het functionneren; geel betekent: camera loopt; groen = de verlichting is ingeschakeld en brandt; blauw = de stuurstroominrichting is in werking gekomen; en rood betekent dat de cassette leeg geraakt is. Kan het mooier? Een electrische lichtmeter heeft men ingebouwd; de Contax kan men aansluiten voor het maken van foto-beelden; en via een aparte inrichting kan men nog titels, platen of wat men wil, tussen de micro-opnamen in, op de filmband brengen.

Er was veel te zien op Film en Foto, jammer als U dit alles gemist zoudt hebben. Laat dit verslag daarvoor dan een schamele compensatie zijn; U bent nu toch van het belangrijkste op de hoogte geraakt.

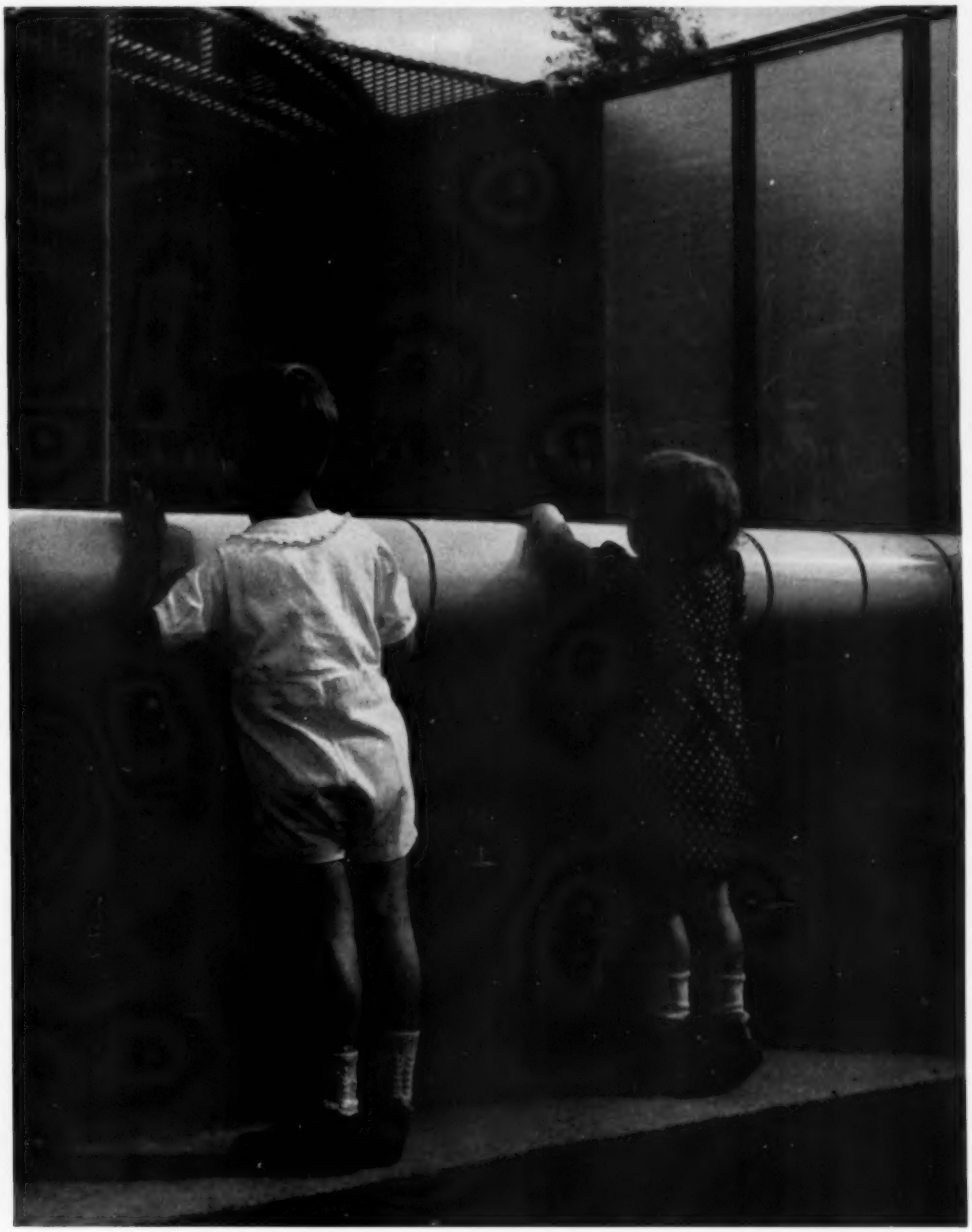

G. M. la Rivière, Rotterdam — *1e Prijs Seniores FOTO-wedstrijd*

Het is niet nodig, om apen te laten zien, indien U vertellen wilt over het apenhok. Gegevens: de karakteristieke vorm van het apenhok, en twee kinderen wier houding precies raak is. Een uitstekende wederzijdse ondersteuning dus: er wordt verteld van het apenhok, maar compositorisch ligt dat op het tweede plan en zijn de kinderen primair. De houding van die kinderen echter maakt ze van blikvanger weer tot secundair onderdeel, dat de aandacht voert naar het apenhok.

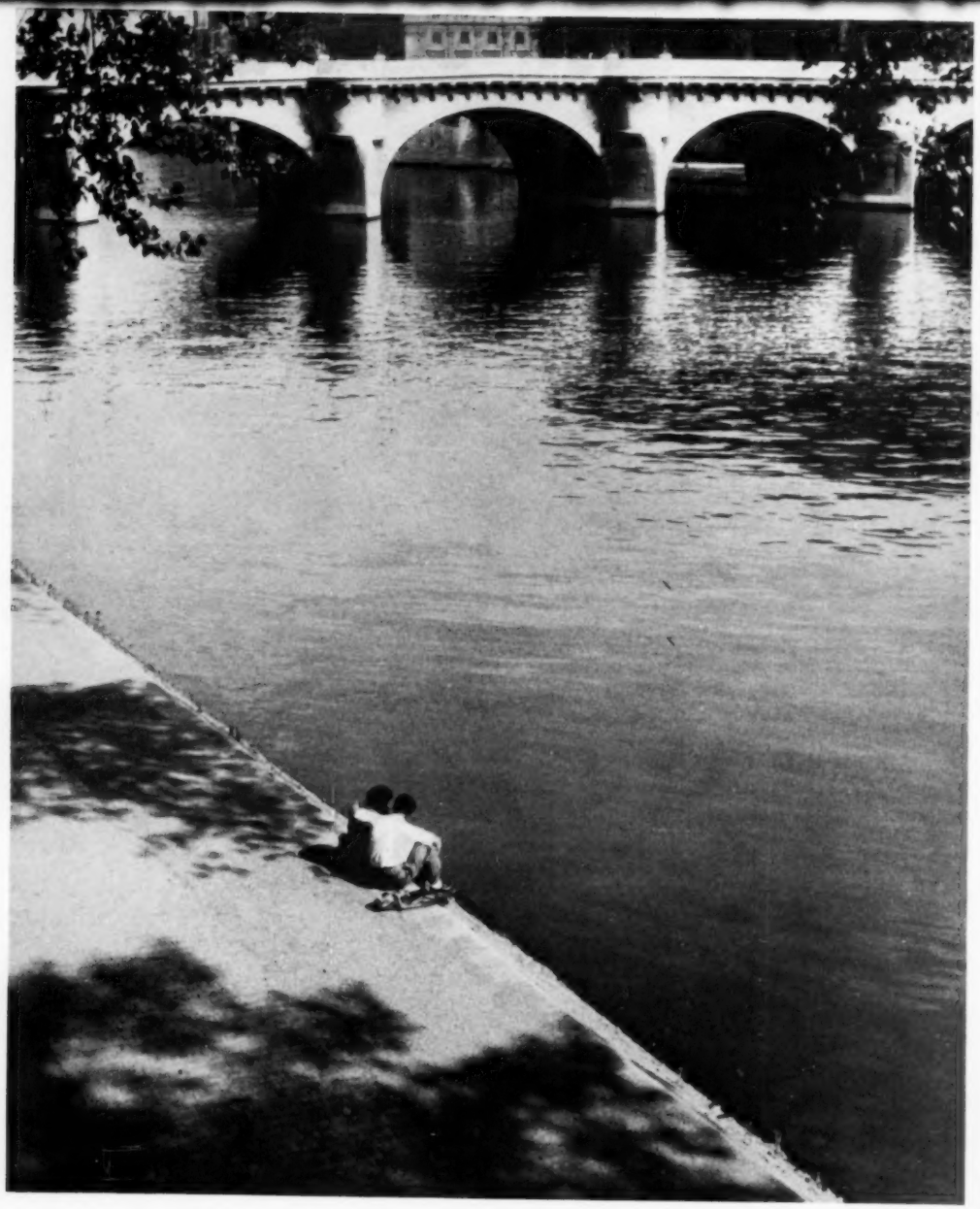

A. F. Bemelmans, Eindhoven

Het recept is zo eenvoudig: een horizontale lijn, een schuine lijn (die een gevaarlijk vlak zou vormen als het leeg was), een speelse hoekvulling, en het decor is klaar. De spelers echter moeten het verhaal leveren, en dat is hier veelzeggend in al zijn nietigheid van ingenomen plaatsruimte.

Tweede Internationale

BIENNALE

van de Fédération Internationale de l'Art Photographique (FIAP)

te Salzburg

(6–9 Juni 1952)

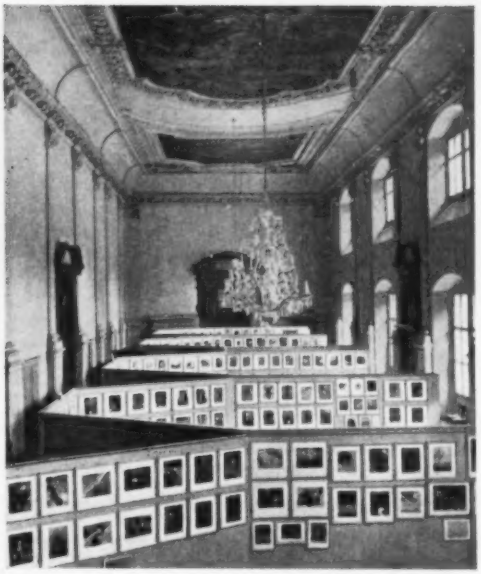

Deze tentoonstelling die geopend is geweest van 7 Juni tot 16 Juli, werd gehouden in een der zalen van het Bisschoppelijk Residentie-Paleis te Salzburg, de Carabinieri-Saal. Daar hingen de fotowerken van 23 landen, 17 stuks van elk land, terwijl Oostenrijk, omdat de tentoonstelling in dat land gehouden werd, het recht had om meer in te zenden, waarvan het ook gebruik gemaakt had. Een zending uit Hong-Kong kwam te laat om nog in de catalogus te worden opgenomen. Noorwegen had slechts 7 foto's gestuurd.

Ook Nederland was met 17 foto's vertegenwoordigd.

Wij hebben deze tentoonstelling gezien, en laat ons het maar ineens zeggen: het gehalte komt niet bijzonder ver uit boven de middelmaat (met enkele zéér goede uitzonderingen), maar Nederland blijft nog een eind onder deze middelmaat. Of laat ons liever zeggen, dat de inzending van Nederland een heel stuk bleef beneden wat onze Nederlandse amateurs werkelijk kunnen.

Nederlanders hebben ingezonden in FIAP-verband naar Luzern, Keulen en Salzburg. In Luzern heeft men veel van ons werk heel eenvoudig afgewezen, in Keulen kon men niet alles hangen door plaatsgebrek, en toen moest er ook nogal wat van ons afvallen, omdat men nu eenmaal liefst het beste werk overhoudt. In Salzburg is dan de gehele Nederlandse inzending wel gehangen, omdat dit vooraf bepaald was.

Er is een bekroning aan Nederland uitgereikt, nl. een bronzen medaille aan de heer Braggaar, die deze ten volle verdiend heeft en waarvoor hem op deze plaats gelukwensen worden aangeboden. Maar wij verkeren in de rotsvaste overtuiging, dat als er bv. het beste werk van de laatste Bondswedstrijden gehangen had, het aantal bekroningen belangrijk hoger geweest zou zijn.

Men moest toch werkelijk een paar dingen gaan begrijpen.

Nederland kan uitstekend fotograferen, zodat het dus veel en veel beter voor de dag kan komen. Onze amateurs moeten niet vergeten, dat het hier een wereldtentoonstelling betreft; onze inzenders hadden er aan moeten denken dat Salzburg een plaats is, die in de zomer propvol is met toeristen uit de gehele wereld, stampvol met Amerikaanse militairen, die alles bezoeken wat waard is gezien te worden, en die ongetwijfeld de faam van wat ze zagen uitdragen naar de andere zijde van de oceaan. Ons land moet overwegen dat deze tweejaarlijkse tentoonstellingen in het land waar ze worden gehouden, worden beschouwd als een gebeurtenis van de eerste rang, getuige de plaats van de tentoonstelling en de opening door de burgemeester en de ontvangst der congressisten door de Gouverneur van Salzburg, alles zo officieel, en tussen haakjes, zo prettig, royaal en gastvrij mogelijk. Het was in 1952 in Bern zo, het zal in 1954 in Barcelona óók zo zijn.

Het is eigenlijk een beetje zonderling om verschillende toch wel indrukwekkende fotowerken nog te noemen. Op de middelmatigheid maakte Hong-Kong een grote uitzondering met een serie van het meest subtiele werk, werk zoals wij van Chinezen wel meer gezien hebben op de Internationale Focussalons. Hier zouden gemakkelijk enige medailles verdiend zijn als de foto's vóór de jurering aanwezig geweest waren.

Verder hadden Italië, Frankrijk, Portugal en Joegoslavië enige uitblinkers. Er waren gouden medailles voor: W. Käs, Duitsland; Guello Marzola, Italië en voor Janina Pla, Spanje. Zilveren medailles voor: H. Clausen, Denemarken; O. Dättwyler, Zwitserland; G. M. Fernandes, Portugal; I. Hochhausler, Chili; R. Menard, Frankrijk; M. Pfeifer, Joegoslavië; en bronzen medailles voor: H. Braggaar, Nederland; M. Cambi, Italië; R. Deegan, Ierland; A. Houel, Frankrijk;

Nederlandse inzendingen

Congressisten te Salzburg. Van links naar rechts: Teremic, Fisscher, Wermelinger, Bosnar, Fioravanti, Gehret, Bourigeaud, Schuwerack (fotograferende), Debeck, Cramer, Boesiger, Wagenaar, Lahr, Campagna, Schlesser (alleen heren genoemd)

G. Lundh, Zweden; O. Lystad, Noorwegen; M. Pitkänen, Rinland; J. Polak, België; J. Schaack, Luxemburg; J. Szidl, Hongarije; F. Sobrinto, Mexico en W. Schmidt, Saarland. De FIAP-prijs voor het tentoonstellende land ging naar K. Almesberger, Oostenrijk.

Over het geheel genomen was de tentoonstelling voor een hedendaags publiek, dat nog altijd buitengewoon hecht aan de traditionele mooie foto, zeker het aanschouwen waard, en wij zijn er van overtuigd dat het bezoek buitengewoon groot geweest zal zijn, maar voor de zoeker naar nieuwe lijnen, nieuwe opvattingen en raak werk, was er niet veel wat de aandacht in het bijzonder vroeg.

De foto's waren opgehangen op een voor ons ongewone manier, nl. in withouten lijsten zonder glas, alles zoveel mogelijk even groot opgezet. Dit maakte een zeer rustige indruk en gaf een grote eenheid, misschien was het ook wat eentonig, al was het zeer verzorgd.

In elk geval komt aan de beide opstellers van deze tentoonstelling (onder wie een vrouw) hulde toe voor de enorme hoeveelheid arbeid die hier verricht is, in het belang van de internationale fotografie.

Wij spreken de oprechte hoop uit, dat in 1954 te Barcelona, Nederland de plaats zal innemen die het rechtens toekomt. Het kan ook in internationaal gezelschap zeker uitblinken.

BONDSNIEUWS

Officiële Mededelingen van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen

Opgericht 11 Maart 1922

Goedgek. bij Kon. Besluit van 11 Mei 1926 No 57 en 18 April 1935 No 31
Redactie: G. A. W. WAGENAAR, Van Neckstraat 14, 's-Gravenhage.
Bondssecretariaat: Dupontplein 5, Amersfoort.

BONDS-JAARVERGADERING,
JUNI 1952

Het Bondsleven culmineert altijd in de jaarvergadering en de verwachting omtrent de grootte van de opkomst houdt het bestuur tevoren altijd in een zekere spanning. Deze laatste vergadering heeft wel bewezen, dat het bestuur zich eigenlijk nooit meer hierover zorgen behoeft te maken; er bestaat wel een grote behoefte bij onze verenigingen om althans eens per jaar zich intens met de zaken hun Bond betreffende te bemoeien. De opkomst was schitterend, er waren zo ongeveer tachtig afgevaardigden, die de volgende verenigingen vertegenwoordigden: „Eemland te Amersfoort, A.A.F.V. te Amsterdam, F.K. Politie te Amsterdam, N. A. F. V. te Amsterdam, „De Veluwe" te Apeldoorn, „Gelria" te Arnhem, Assen, Baarn, „Goed Licht" te Coevorden, F.C. „Delft", Deventer, „Philips Fotoclub" te Eindhoven, Geldermalsen, „Daguerre" te Groningen, Gouda, Kennemer Fotoclub te Haarlem, O.S.V. Shell te Den Haag, H.F.K. te Den Haag, F.C.P.T.T. te Den Haag, „Zuiderlicht" te Hoensbroek, „De Camera" te Den Bosch, „'t Gooi" te Hilversum, „Flevo" te Huizen, Leeuwarden, Leiden, „Meer Licht" te Nijmegen, „Midden Limburg" te Roermond, Rotterdam-Zuid, „De Maasstad" te Rotterdam, A.F.V. „Rotterdam" te Rotterdam, „'t Zoekertje" te Schiedam, Tiel, „Fotosucces" te Tilburg, Utrecht, „De Fotovrienden" te Voorburg, Wageningen, Weert, Zaanland te Zaandijk, Zeist, Zutphen, Zwolle.

Verder waren op volmacht vertegenwoordigd: Bergen op Zoom, Breda, „De Amateur" te Geleen, „De Zoeker" te Hoogezand-Sappemeer, „Het Motief" te Heerlen, „Kerkrade", Vlaardingen.

In totaal dus een vertegenwoordiging van 49 verenigingen.

In zijn openingsrede herinnerde de voorzitter er aan, dat de Bond thans 30 jaar bestaat en dat dit wel een aanleiding was om feestelijk gestemd te zijn. Ook het grote feestnummer ontbrak niet en dat was, dat de oudste en grootste vereniging in ons land, de Nederlandse Amateur Fotografen Vereniging te Amsterdam, voor het eerst, en vertegenwoordigd door haar voorzitter, de heer A. P. W. van Dalsum, aanwezig was als lid van de Bond.

Dankbaar constateerde de Bondsvoorzitter, dat dit toetreden een einde maakte aan een jarenlang bestaan hebbende min of meer troebele verhouding, en met een geweldig applaus werd de N.A.F.V. door de vergadering welkom geheten.

Hij herinnerde er verder aan, dat de diverse plannen, bij de vorige jaarvergaderingen ontworpen, in het afgelopen jaar tot uitvoering zijn gekomen.

Van het nieuw ingestelde sprekersfonds werd nog maar een bescheiden gebruik gemaakt, de Bondsverzekering neemt enorm op en voorziet blijkbaar in een behoefte.

Nu de Bond zich in de breedte buitengewoon ontwikkeld heeft, zo sprak hij verder, wordt het tijd dat de amateurs zich zelf eens ernstig beraden, om zich in hun liefhebberij, de fotografie, te gaan verdiepen. Er zijn overal verschijnselen van ingrijpende veranderingen in de opvattingen omtrent de fotografie, die zich langzaam aan het voltrekken zijn, en wij, amateurs, mogen hier niet achterblijven.

De Haagse Fotokring, die in ons land wel het verst op de nieuwe weg gevorderd is, heeft toegezegd een collectie van haar beste en nieuwste werk te zullen samenstellen, en deze collectie ter beschikking

te stellen van het Bondsbestuur. Die verenigingen, die zich rijp genoeg achten om zich ernstig te verdiepen in de modernere fotografie, kunnen dan deze collectie aanvragen en een Bondsspreker zal dan daarbij de nodige in- en toelichtingen geven. Op deze wijze komen dan de vooruitstrevende amateurs in de gelegenheid zich op de hoogte te stellen van de nieuwere tendenzen.

Dit initiatief van de H.F.K. verdient een bijzonder woord van dank. Het betekent een positieve medewerking aan de doelstellingen van de Bond: de verbetering van de fotografie.

De Bondsvoorzitter gaf verder in zijn voorrede een korte indruk weer van het in Salzburg juist gehouden tweejaarlijkse internationale congres van amateurfotografen, welk congres hij als vertegenwoordiger van Nederland in de Fédération Internationale de l'Art Photographique, namens de B.N.A.F.V. bijwoonde. Deze FIAP is een nog jonge federatie, die zich echter al over de gehele wereld heeft uitgebreid en zich zodoende een vaste basis heeft verschaft om een bloeiend bestaan te voeren, en die het overkoepelende orgaan is van de gehele internationale amateurfotografie. Nog steeds breidt het aantal landen dat zich voor het lidmaatschap aanmeldt uit, en het getal van 29 landen is reeds bereikt.

Als een der voornaamste toekomstige taken is thans opgenomen pogingen in het werk te stellen om bij de Unesco een bureau „Fotografie" te vestigen, waardoor deze instelling, die zich met culturele wereldbelangen bemoeit, ook haar bemoeienis zou gaan uitstrekken tot de fotografie.

Het is voor ons land belangrijk dat de Bond in de FIAP een ongebroken eenheid vertegenwoordigt en wij dus als groot en vast samenstel onze plaats kunnen innemen in het internationale bestel. Wij zijn thans sterker dan ooit!

Na deze voorrede werden de gewone verslagen en jaarstukken behandeld en vlot afgedaan. De op een thans volkomen verantwoorde boekhoudkundige basis geschoeide financiële verantwoording werd algemeen op prijs gesteld.

De bekendmaking van de prijswinnaars in de Bondswedstrijd 1952 had plaats en de prijzen werden met een bemoedigend en opwekkend woord uitgereikt. De bekroonde inzendingen waren keurig, door de goede zorgen van enkele ijverige leden van de Utrechtse A.F.V. opgehangen en konden op het juiste moment voor de aanwezigen worden „ontbuld". Dit was een aardig en haast onmisbaar ogenblik. Het gezamenlijke middagmaal was zeer opgewekt, en er zijn zeker weer vaste vriendschapsbanden ontstaan en verstevigd.

Na de pauze werd behandeld een voorstel van de vereniging „Daguerre" te Groningen om de formaten van opzetkarton voor foto's te vergroten. Dit zou evenwel tot gevolg hebben, dat de bestaande collectie kisten alle onbruikbaar zouden worden, maar nog voornamer is in dit opzicht, dat er een zeer sterke tendenz is om het opzetkarton belangrijk te verkleinen, en zelfs geheel weg te laten. Het is in elk geval onaanvechtbaar, dat de waarde van een foto niet wordt bepaald door de grootte van het opzetkarton. Het voorstel werd door de vergadering eenstemmig verworpen.

Bij de bestuursverkiezing werden de heren Wagenaar en Van Lingen, die zich herkiesbaar hadden gesteld, ook herkozen, terwijl voor de heer Mettau, die niet meer wenste herkozen te worden, de candidaat van het bestuur, de heer Weeber, werd gekozen.

Gevraagd werd om de zeer geïsoleerde groepen Nederlanders in Indonesië, allen geëmploieerden ener grote Nederlandse maatschappij, te helpen aan fotocollecties, om hen zoveel mogelijk te bewaren voor het geestelijk afzakken. Hiervoor moesten het welnemen en de steun van onze verenigingen worden gevraagd, die hiervoor hun fotowerk moeten ter beschikking stellen.

Spontaan werd instemming betuigd, zodat het bestuur ook dit plan weer kan uitwerken en tot een goed resultaat hoopt te brengen.

De rondvraag bracht niet veel nieuwe gezichtspunten, hoewel hiervan toch nogal een ruim gebruik werd gemaakt. De vragen werden alle beantwoord, nieuwe suggesties zullen worden bestudeerd.

Met een woord van dank en goede wensen voor een nuttig en voorspoedig nieuw verenigingsjaar besloot de Bondsvoorzitter deze buitengewoon geanimeerde vergadering.

BUITENLANDS NIEUWS

Secretaris voor het buitenland
Foreign Secretary
Secrétaire pour l'Etranger
Sekretär für das Ausland
} J. Akkerman, Nolensstraat 5c, Rotterdam-C.

Komende buitenlandse salons:

1952 Chicago International Exhibition
Alleen foto's, sluiting 18 October.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Miss Mabel Young, Room 1385-231 S. La Salle St., Chicago 4, Ill U.S.A.

The Swedish Master Competition, Box 3221, Stockholm 3, Sweden.
Alleen foto's, sluiting 1 September.
Inschrijvingsformulieren aanvragen aan: Swedish Master Competition, Box 3221, Stockholm 3.

Open Photographic Exhibition, Lancaster
Alleen foto's, sluiting 30 Augustus.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: The Curator (Art Gallery), Public Library, Market Square, Lancaster, England.

Cape of Good Hope International Salon of Photography 1952
Alleen foto's, sluiting 31 Augustus.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Cape of Good Hope International Salon of Photography, P.O. Box 2451, Cape Town (Kaapstad).

Seventh Hongkong International Salon of Pictorial Photography 1952
Alleen foto's, sluiting 18 October.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Mr Kaan, Se-Leuk, A.R.P.S. Hon. Salon Secretary, Hang Shing Co Ltd., 52 Bonham Strand East, Hong Kong.

Irish Salon of Photography 1952, Dublin.
Alleen foto's, sluiting 8 September.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Mr Georg McLean, Photographic Society of Ireland, 11 Hume Street, Dublin.

27e Fotosalon van de Fotoclub „Vooruit", Gent.
Alleen foto's, sluiting 21 September.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Julien Tack, 37 Nieuwland, Gent.

8th New Zealand International Salon of Photography, Hamilton, New-Zealand.
Foto's en lantaarnplaatjes, sluiting 1 September.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Hon. Secr. H. A. Larsen, P. O. Box 524, Hamilton, New-Zealand.

Algra ontvangt voor „De Maasstad" de wisseltrophee uit handen van Bondsvoorzitter Wagenaar

Met wat aandringen krijgt men de winnaars met hun prijzen in een groepje en kan ook dit gebeuren fotografisch worden gedocumenteerd

The First Associated India International Exhibition of Photographic Art, Ahmedabad, India.
Foto's en lantaarnplaatjes, sluiting 5 Augustus.
Alleen verzending per luchtpost heeft nog zin. Te zenden aan: Mr T. F. Geti, Joint Hon. Secr. of the Camera Pictorialists of Ahmedabad, Salapose Road, Ahmedabad 1, India.

Fifth M.P.S. International Salon of Pictorial Photography and First M.P.S. International Salon of Natural History, Bangalore, India.
Sluiting 5 September. Adres: M. P. S. International Salon of Photography, c/o Mr K. Girimaji, 26, Sri Rama Mandir Road, Bangalore 4, India.

Salon de Otono de Fotografia, San Sebastian.
Alleen foto's, sluiting 10 September.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: III Salon de Otono de Fotografia, San Marcial 19, San Sebastian, Espana.

Third International Exhibition of Photography, Barrow-in-Furness, England.
Foto's en lantaarnplaatjes, sluiting 6 September.
Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Hon. Exhibition Secr. c/o Messrs Sankey, Duke Street, Barrow-in-Furness, Lancashire, England.

Twenty Seventh Annual Salon of Photography, Houston, Texas.
Max. 4 ongemonteerde foto's, geen inschrijvingsgeld. Foto's te voorzien van naam, adres en titel en deze met een specificatie zenden aan: Mrs Katherine Wray, The Museum of Fine Arts of Houston, Houston 5, Texas, U.S.A., sluiting 8 September.

Op de volgende salons kwamen de daarachter genoemde Nederlandse fotografen met hun werk uit:

10e Salon International Albert 1er, Charleroi:

Martien Coppens, Eindhoven.
C. J. J. Schaepman, Zwolle
Joh. Scholten, Haarlem.

Van C. J. J. Schaepman, Zwolle, werd ook nog werk aangenomen voor de volgende salons:

I. Salon Internacional de Verano de Arte Fotografico, Valparaiso.
XVII Salon Internacional de Fotografia, Madrid.

Van *J. H. Kelderman te Arnhem* werden kleurendia's aangenomen voor de *8th San Francisco International Color Slide Exhibit.*

Wij wensen de inzenders van harte geluk met deze successen.

In het club-orgaan van de Chicago Area Camera Club verscheen het volgende artikel over een foto-collectie van Nederland, die nog in de Verenigde Staten circuleert:

Netherlands Cacca Exchange Show arrives

A new activity in which the CACCA is participating in the PSA International Exchange Exhibits. The first exchange completed was between the CACCA and the League of Netherlands Amateur Photographers Societies. A group of 50 prints was exchanged by each organization. The Netherlands prints, which were of high caliber, were first displayed in the window of the Commonwealth Edison Company by the Edison Camera Club. They attracted as unusually large number of people, who congregated about the window to view the prints, and the comments were very favorable. After a two week period the show was transferred to the walls of the Chicago Camera Club.

ONZE VERENIGINGEN

UTRECHTSE A.F.V. TE UTRECHT

Lokaal: Lange Nieuwstraat 10a; aanvang 8 uur.
Bijeenkomsten elke Donderdagavond.

A.F.V. „ZUIDERLICHT" TE HOENSBROEK

Lokaal: Beambtencasino te Treebeek; aanvang 8 uur.
Vergaderdata: 18 Juli, 14 Augustus, 18 September, 17 October.
Dit ter attentie van eventuele vacantiegangers, die steeds op onze avonden van harte welkom zijn, nog meer zelfs indien zich daaronder mensen zouden bevinden, die een spreekbeurt zouden kunnen vervullen.
Bij de door de Stichting Film en Foto gehouden verenigingswedstrijd, waaraan door 30 verenigingen is deelgenomen, werden de volgende prijzen toegekend:
Wisselprijs en voor elk der deelnemende inzenders een waardebon van *f* 50,—: Kennemer Fotokring te Haarlem.
Tweede prijs, zilveren plaquette en voor elk der inzenders een waardebon van *f* 25,—: Amsterdamse A.F.V. te Amsterdam.
Derde prijs, bronzen plaquette en voor elk der inzenders een waardebon van *f* 10,—: A.F.C. „De Maasstad" te Rotterdam.
No 4 en 5 waren respectievelijk de N.A.F.V. te Amsterdam en de A.F.V. „Maas en Jeker" te Maastricht.
Er waren twee foto's, die de bijzondere lof van de jury verwierven, nl. een van George Braun te Maastricht en een van de heer Bekman te Coevorden.
De redactie van Bondsnieuws wenst de prijswinners gaarne geluk met het behaalde succes.

OFFICIeLE BERICHTEN

Het adres van het nieuw gekozen bestuurslid van de Bond luidt: W. Weeber, Voltalaan 26, Hoensbroek.

VACANTIE-TIJD IS FOTOTIJD!

Maak fijne foto's! Raadpleeg de handleiding:

„VACANTIE-FOTO'S, DIE WERKELIJK GESLAAGD ZIJN!"

door D. HELFFERICH

Behandelt uitvoerig het „onderwerpen vinden", de voorbereidingen en de hulpmiddelen. 64 blz. Geïllustreerd. **Prijs *f* 1.25**

Verkrijgbaar bij Uw foto- en Uw boekhandelaar of bij de Uitgevers-Maatschappij „C. MISSET" N.V., Afdeling Boekhandel, Doetinchem. Giro 502258.

Vraag onze gratis lijst van boeken op fotografisch gebied.

Examens vakbekwaamheid „Kleinhandelaar in fotografische artikelen"

★

De Commissie Vakexamens Fotohandel deelt mede, dat de inschrijving is geopend voor de vakexamens fotohandel, die in October/November a.s. zullen plaatsvinden.
Aanmeldingsformulieren kunnen worden aangevraagd bij de Nederlandse Fotovakschool, Jan van Nassaustraat 100 en „Defopa", Galileistraat 175, beide te 's-Gravenhage. Zij, die reeds een aanmeldingsformulier hebben aangevraagd, behoeven dit niet meer te doen.

Sluitingsdatum voor inzending der formulieren 1 September 1952

DALCO

FILM
en
PAPIER

Vraagt Uw fotohandelaar!

DALCO FILMS en PAPIEREN
hebben een wereld reputatie verworven

NEDERLANDSCHE FOTOGRAFISCHE INDUSTRIE N.V.
SOESTDUINEN - HOLLAND

ZEISS IKON

C O N T I N A

Een nieuwe ZEISS IKON-kleinbeeldcamera voor de amateur, die zich geen dure specialeamera kan veroorloven.

Altijd haarscherpe foto's

door ingebouwde afstandmeter met grote meet-basis

Tevens nog vele andere voordelen:

Tele-zoeker met groot helder beeld voor de juiste beoordeling van het motief
Handige rompontspanner met blokkeerinrichting voor het voorkomen van dubbele opnamen
Volledig gesynchroniseerde Prontor VS-sluiter met zelfontspanner of gesynchroniseerde Compur-sluiter
Alle instellingen met één oogopslag van boven te overzien
Opsteekschoentje voor het aanbrengen van toebehoren
Ring voor het markeren der ingelegde film
Dieptescherpte-schaal aan het objectief

CONTINA 24 x 36

met NOVAR 1 : 3,5 in PRONTOR VS ..... **f 229.—**
met TESSAR 1 : 2,8 in SYNCHRO-COMPUR ..... **f 426.—**

Reflexvrije voor kleuren gecorrigeerde objectieven tot TESSAR 2,8

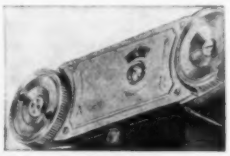

Practisch geplaatste transportknop voor het snel transporteren der film

Uw fotohandelaar zal zeer zeker gaarne bereid zijn deze nieuwste ZEISS IKON-aanwinst aan U te tonen

S I E W E R S & N I E S E L

HERENGRACHT 422 — AMSTERDAM
Hoofdvertegenwoordiging der ZEISS-fabrieken

In de Amerikaanse fotografische pers wordt 'Promicrol' hoog geprezen :
Popular Photography dat proefnemingen rapporteert door professionals, heeft het volgende te zeggen in het December-nummer :

... een modern wonder ... geeft U een buitengewone en tot nog toe nimmer bereikte combinatie van hoge filmsnelheid en fijne-korrel karakteristieken.

De nieuwe wereld is enthousiast. Waarom zoudt U dit enthousiasme niet delen. Koop vandaag nog een busje 'Promicrol' en probeer het zelf !

'promicrol'
gedeponeerd handelsmerk
ULTRA FIJNE-KORREL ONTWIKKELAAR

MAY & BAKER LTD · DAGENHAM · ENGELAND

Alleenvertegenwoordiger in Nederland :
N.V. FOTOTECHNISCHE GROOTHANDEL **ODIN**
GRAAFSEWEG 68 NIJMEGEN
PA 278

Aangeboden :

LINHOF Technika 9 x 12
met Schneider Xenon 4,5-150 mm en grootoek Angulon 6,8-90 mm, beide in Compur.

24 CASSETTES
in mooie solide en gevoerde koffer (weinig gebruikt, dus in prima staat). Totaal *f* 1050 (nieuw met 3 cassettes, zonder koffer, bruto *f* 2100).

Brieven onder no 500878 F. aan het bureau van dit blad.

BEDIENDE

fotohandel te Rotterdam vraagt bediende, bekend met winkel- en O. en A.-werkzaamheden. Bezit v. diploma's aanbevolen. Bekwaam kleinbeeldamateur, die in staat is zich vlug in te werken en door enthousiasme een goede propaganda voor de fotografie kan voeren, komt ook in aanmerking.

Brieven met volledige inlichtingen onder no 500884 F. aan het bureau van dit blad.

Regula

De degelijke Precisie camera 24 x 36 mm die z'n prijs waard is.

DE KLEINBEELDCAMERA VOOR IEDEREEN

met Steinheil-Cassar 1 : 2,8. Prontor-S-sluiter, met flits contact. Front-lens instelling. Scherpte-diepteschaal. Tweevoudige bescherming tegen dubbel opnamen. Geheel openklapbare achterwand. Krasvrije kunstlederen bekleding. **Prijs slechts *f* 159.—**

R.E.O.F.

Verkrijgbaar bij de fotohandel.

Stichting „De Nederlandsche Fotovakschool"

's GRAVENHAGE — JAN VAN NASSAUSTRAAT 100

De Nederlandsche Fotovakschool deelt mede, dat begin September a.s. zullen aanvangen:

1. *GROTE LABORANTENCURSUS.*

Deze leergang vormt het eerste en grootste deel van de opleidingen in de vakfotografie, de fotohandel en het smalfilmbedrijf. De cursus legt een degelijke en zeer brede basis voor drie opleidingen; geeft dus drie cursussen in één leergang! Aan het einde kan het laborantenexamen worden afgelegd en de cursist zich, door middel van korte volgcursussen, voorbereiden op één of meer der vestigingsexamens. Voor hen, die in het fotografisch bedrijf, de fotohandel, het filmbedrijf, fototechnische afdelingen van overheidsinstellingen of grote bedrijven werkzaam zijn en de wens hebben een degelijke, aan verantwoorde eisen voldoende opleiding te volgen, is de Grote Laborantencursus de aangewezen leergang. Aan de cursus zijn lezingen, demonstraties en practische lessen verbonden.

2. *VOORBEREIDENDE CURSUS*

ter inleiding tot bovenstaande leergang. Deze cursus komt tegemoet aan hen, die hun tekort aan onderwijs willen aanvullen. Hij omvat de beginselen der algebra, meetkunde en natuurkunde voor zover de kennis daarvan voor de vakstudie van belang is.

3. *ONTWIKKELINGSCURSUSSEN*

a) fotochemie, b) sensitometrie, c) donkerekamertechniek, d) foto-optiek, e) kennis van fotografische materialen, f) elementaire electrotechniek, g) kleurenfotografie. Gevestigde fotografen en fotohandelaren die meer van het „hoe" en „waarom" van in hun vak voorkomende verschijnselen willen weten, die wensen zelfstandig te kunnen oordelen met kennis van zaken of die hun werk in speciale richting willen uitbreiden, hebben de mogelijkheid door deze leergang hun kennis aan te vullen en te vernieuwen.

4. *PRACTIJKCURSUS RETOUCHEREN.*

Practische avondleergang voor beginners en iets gevorderden, die geheel is afgestemd op de eisen van de practijk. Aan deze cursus kan slechts een beperkt aantal personen deelnemen.

Op aanvraag (met vermelding van verlangde cursus) worden prospectussen en inlichtingen gaarne verstrekt door de Administratie der school.

TRANSFERS

MERKTRANSFERS
RAAMTRANSFERS
TRANSPARANTEN

VAN DER KEYL & ZOOMERS

AMSTERDAM-C. - Marnixstraat 382

SPECIALE OFFERTEN:

Ter kennismaking aangeboden:

1 Neue Melange
(fraai Duits amusementsblad)

1 Sun and Health
(Deens Naturistentijdschrift m. Engelse tekst)

1 American Nudist Leader
(Amerikaans Naturistentijdschrift)

1 Licht und Schönheit
(Duits Naturistentijdschrift)

Deze uitgaven bevatten vele interessante foto's.
Waarde *f* 9.35, thans voor *f* 7.00.
Levering franco na storting op giorekening 395.669.

PHOFIL BOOK IMPORT

Amsterdam, Amstelkade 42. Tel. 27578

FILMSTROKEN

kunnen door de fotohandel betrokken worden bij de

Filmstrookonderneming **„FIPRON"**,

KINDERDIJKSTR. 65, AMSTERDAM-Z. TEL. 98332

Wij maken ook aan de hand van losse foto's series in opdracht

SPECIALE PAPIEREN,
FILMS OF CHEMICALIEN

Nergens te krijgen??
Probeer het bij ons!!

FOTO VAN PUFFELEN
Den Haag, Oranjelaan 22 — Laan van Meerdervoort 864

Wilt U voordelig en goed Uw WINKELBETIMMERING veranderen?

In 33 jaar verzorgden wij meer dan 3000 winkelinterieurs

Vraagt dan prijs en tekening bij **Fa J. HAASDIJK**

Schietbaanstr. 15 - Jan v. Vuchtstr. 42 - ROTTERDAM - Tel. 30759-30752

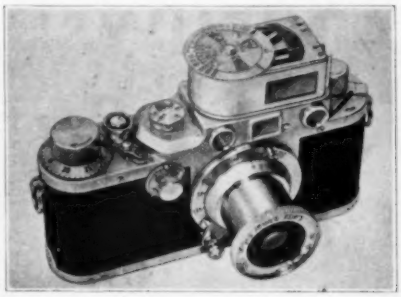

Goed geslaagde foto's

zijn de mooiste vacantie-herinneringen.

Om zeker te zijn van de juiste belichtingstijd, is het raadzaam een prima, betrouwbare belichtingsmeter te gebruiken.

★

METRAPHOT

geeft U onder alle omstandigheden de juiste belichtingstijd, ook voor kleuren-opnamen.

★

Er zijn 3 modellen leverbaar:

„LEIPHO"
met voetje, passend op de Leica-camera.

„MEPHO"
met voetje passend op bijna alle andere camera's.

„GLAFO"
zonder voetje.
Alle modellen in leren étui
f 67.50

„EXPHO"
extra versterkingselement in leren étui
f 23.50

Elke goede fotohandelaar heeft Metraphots voorhanden.

★

Prospectus gratis op aanvrage.

IMP. N.V. ODIN

Een geheel nieuw type
KLEINBEELDCAMERA

Het meest belangrijke van de VITESSA is de snelheid, waarmede kan worden gewerkt (snel-transport met tweeknopsbediening)

Het is mogelijk een gehele film van 36 opnamen binnen een minuut te belichten.

Het gebruik van de VITESSA is eenvoudig. De gecombineerde zoeker-afstandsmeter geeft een helder groot beeld, teneinde snel en gemakkelijk te kunnen instellen.

De film-aandrukplaat wordt automatisch opgelicht, zodra de film wordt getransporteerd voor- of achterwaarts; krassen wordt dus voorkomen.

De VITESSA is klein en mooi van vorm. Ze is volkomen glad met afgeronde hoeken.

VITESSA met ULTRON F 2 in Compur-Rapid van 1 : 1/500 sec met flitslicht-contact.

PRIJS f 523.-

Voigtländer VITESSA

GROOT CAMERA-NIEUWS!

De sensatie op Film en Foto was ongetwijfeld de

nieuwe CONTAX-S

Iedereen stond verbaasd over de mogelijkheden, die deze camera biedt.

Z. K. H. Prins Bernhard toonde zeer veel belangstelling voor deze buitengewoon mooie camera met zijn ook practisch zo uitermate belangrijk zoekerprincipe.

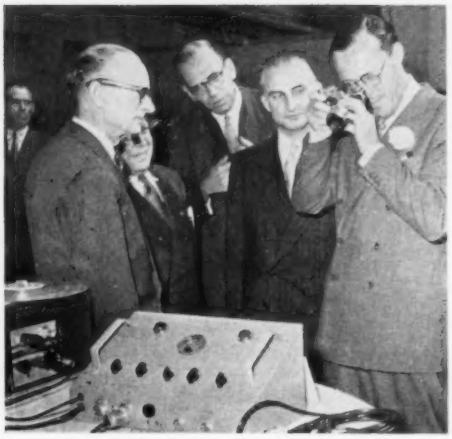

Contax-S

24 x 36 mm

EEN OMWENTELING IN DE CAMERA-TECHNIEK

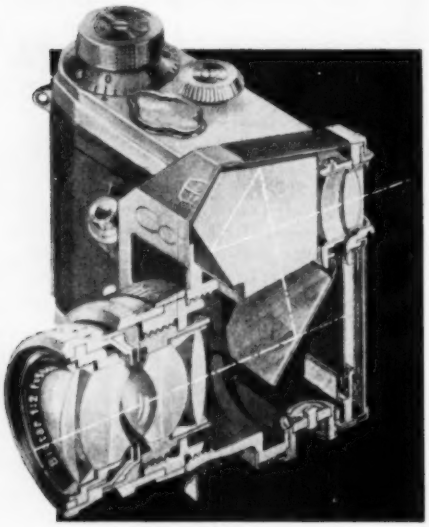

1 Matglas-instelling op ooghoogte
2 Links en rechts goedstaand door ingebouwd prisma
3 U stelt in door de lens, dus geen parallax
4 Fotograferen op korte afstand tot 10 cm door gebruik van eenvoudige tussenringen
5 Geen extra zoeker-aanpassing nodig voor gebruik van groothoek of tele-lenzen
6 De normale lenzen zijn voorzien van een diafragmastop, zodat U vooraf het gewenste diafragma kunt bepalen
7 Spleetsluiter van 1 tot 1/1000 seconde
8 Ingebouwde zelfontspanner
9 Film-indicator
10 Scharnierende achterwand
11 Met eenvoudig tussenstuk te gebruiken voor macro-opnamen
12 De camera is ideaal voor het maken van kleurenopnamen, doordat U een nauwkeurige afbeelding krijgt in de natuurlijke kleuren

PRIJZEN

met Zeiss Tessar F 2.8 — 5 cm . . . . f 1195,—
met Zeiss Biotar F 2. — 58 mm . . . . f 1350,—

FOKA N.V. **Admiraliteitsstraat 8 abc - Telefoon 22242-24422**
ROTTERDAM **2e Middellandstraat 23 - Telefoon 34644**

Maak ZELF Uw afdrukken en vergrotingen op

Agfa LUPEX en Agfa BROVIRA

Haal ALLES uit Uw negatieven

Het AGFApapier biedt U ongekende mogelijkheden door zijn vele gradaties en oppervlakken. Bovendien is de gelijkmatigheid van AGFA fotopapier zonder weerga - een extra voordelige factor.

AGFA BROVIRA in 5 gradaties

Hoog-gevoelig vergrotingspapier, **ook in de formaten 6,5 x 9,5 en 7,5 x 10,5 voor kleinbeeldwerk.** De beeldtint van **alle** gradaties is absoluut gelijk. Brovira-Extra-Hard heeft een buitengewoon harde gradatie, die het mogelijk maakt vergrotingen van uiterst flauwe en dunne negatieven te maken.

AGFA LUPEX in 7 gradaties

Het kunstlichtpapier met de juiste gevoeligheid en **onbegrensde gebruiksmogelijkheden.** Gelijkmatige tinten in alle gradaties. Grote belichtings- en ontwikkelingsspeelruimte. Volkomen **sluiervrij.**

N.B.

Sprankelende beelden, helder als kristal.

Probeer eens het mooie nieuwe oppervlak **Kristal,** leverbaar in wit, chamois en ivoorwit.

Agfa Foto's zonder weerga!

DE WEG NAAR DE TOP

Kodak

BROMESKO effent de weg naar de top van Uw fotografische prestaties. Bromesko — een papier van het chloro-bromide type — bezit alle goede technische eigenschappen van dit soort emulsie en laat zich toch even gemakkelijk verwerken als bromide-papier. Behandeling in verschillende soorten ontwikkelaars maakt een grote variatie in de beeldtint mogelijk; de beeldkwaliteit wordt door geen andere papiersoort, welke zowel voor vergroting als voor contact kan dienen, geëvenaard. Ook in Uw collectie negatieven bevindt zich vrijwel geen enkele opname, die niet wint aan kwaliteit door vergroten of afdrukken op één van de vele soorten Kodak Bromesko. Kodak Bromesko is verkrijgbaar bij Uw fotohandelaar.

KODAK N.V. • ANNA PAULOWNASTRAAT 76 • DEN HAAG